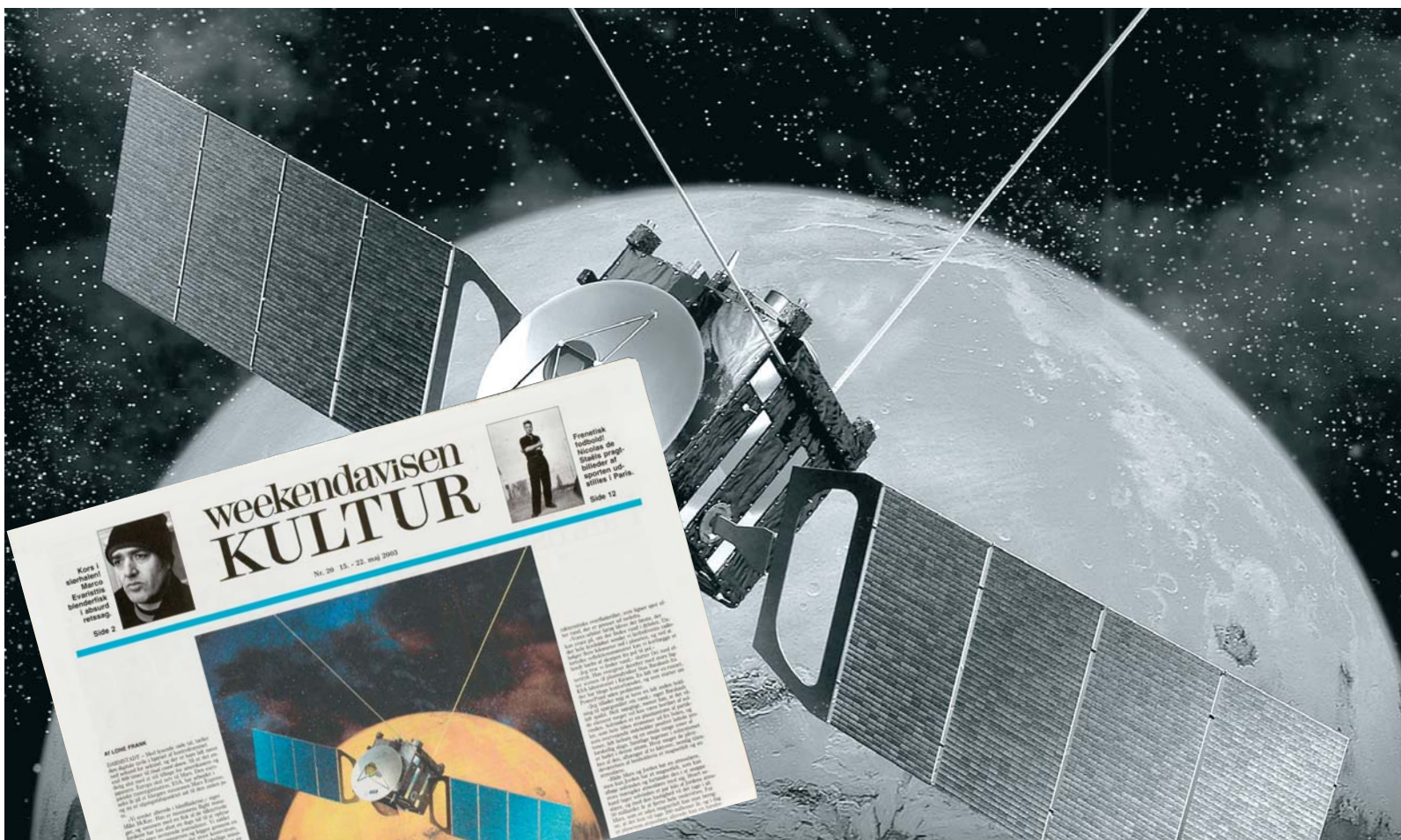

VEJEN MOD LYSET
UNGE KUNSTNERE GÅR UDEN OM INSTITUTIONERNE
MUSEUM ELLER MAUSOLEUM?
SKAL MUSEERNE TAGES SIG AF ALT?
KUNSTENS SYSTEMFEJL
ESSAY AF MICHAEL MØLLER OG NIELS CHR. NIELSEN

FRA MYTER TIL VIDEN

Mars er det store mål i rumforskningen lige nu, og i løbet af de næste par år vil en række missioner gøre os meget klogere på den myteomspundne planet. Læs med, når Weekendavisen rapporterer og reflekterer fra rumforskningens frontlinie. Blandt meget andet.

SAMFUND OG DEBAT. Vi analyserer begivenheder og holdninger for at vise sammenhænge, forhistorie og konsekvenser. Reflekterende, perspektiverende og skarpt til sidste punktum.

KULTUR. Vi skriver kontant og lidenskabeligt om kunst, tanker og meninger. Anmeldelser, reportager og samtaler om forskning, arkitektur, billedkunst, film, musik og teater.

BØGER. Vi anmelder den nyeste litteratur, både dansk og udenlandsk, og vi lægger lige så meget mod og hjerteblod i sagen, som forfatterne selv har lagt i deres værker. Sammen med artikler, essays og debat om både skønlitterære og faglige værker og forfatterskaber.

NYT! HELE WEEKENDAVISEN PÅ NETTET
Læs Weekendavisen på nettet allerede fredag morgen – hvor som helst i verden. Og brug arkivet til at finde gamle artikler i deres fulde længde, otte uger tilbage.

Alle abonnenter på den trykte udgave af Weekendavisen har ubegrænset adgang til netavisen. De kan også abonnere på netavisen alene. Hvis De bor i udlandet, undgår De dermed porto.

TEGN ABONNEMENT
Ring på 80 30 12 30 eller gå ind på www.weekendavisen.dk.
Unge under uddannelse kan få 50 % rabat.

INDHOLD

02 | DETTE NUMMER 03 Q & A - PATRICIA ASBÆK

KOLOFON

Kulturkontakten
udgives af:
Kulturministeriet
Postboks 2140,
Nybrogade 2, 1015 København K

Tlf.: 33 92 33 70
Fax: 33 91 33 88
E-mail: kum@kum.dk
Hjemmeside: www.kum.dk

Redaktion:
Marianne Strøm Hansen (ansv.)
E-mail: msh@kum.dk
Mikael Jalving
E-mail: mja@kum.dk

Alle tekster kan bringes frit i uddrag med angivelse af kilde (forfatter- og bladnavn).
Signerede artikler udtrykker ikke nødvendigvis ministeriets opfattelse.

Omslag
Kulturkontaktens omslag bliver til hvert nummer designet af en billedkunstner, designer eller fotograf. Dette nummers omslag er skabt af kunstnertrioen BankMalbekRau, der består af Lone Bank, Christina Malbek og Tanja Rau. Trioen udstiller i juli på Trapholtmuseet i Kolding som en del af gruppeudstillingen "Forskudte hverdagsobjekter".

Design og layout: e-Types a/s
Tryk: Center-Tryk

Oplag: 10.000
ISSN: 0907-1156

Abonnement
Kulturministeriet, Oplysningen
Postboks 2140, Nybrogade 2
1015 København K
Tlf.: 33 92 35 00
E-mail: oplysning@kum.dk

Kulturkontakten koster 100 kr. for et årsabonnement på 4 numre.

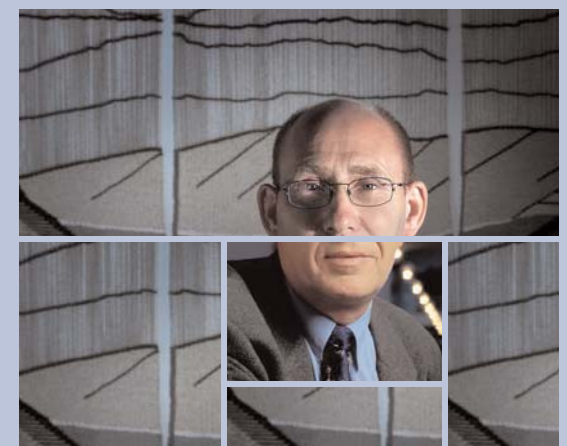
Beløbet indbetales på konto i Jyske Bank, Reg. nr: 8109.
Kontonummer: 101049-6, eller via gironr. 87359522

Annoncer
Annoncer i Kulturkontakten tegnes gennem MediaSpace hos Allan Wiberg.
Tlf.: 47 74 27 42
E-mail: allan@wiberg.dk

04 VEJEN MOD LYSET

Unge kunstnere går ikke nødvendigvis længere den slagne vej forbi Kunstakademiets Forårs- og Efterårsudstilling. Vi ser på Picasso-myten, Rindals Mølle, og hvorfor de unge kunstnere går nye veje.

17 KUNSTENS SYSTEMFEJL

Kunstdebatten kommer tit til at handle om personer i stedet for principper. Det råder de to økonomer Michael Møller og Niels Chr. Nielsen bod på i deres essay om, hvad de anser for kunstsektorens systemfejl. Kunststøtte er en af dem.

07 KUNSTNERNES KARRIEREVEJ

08 DA STATEN BLEV MÆCEN

10 HVORDAN BEVARER MAN EN BLENDET GULDFISK?

12 DE FORETRUKNE

13 MED GADEN SOM GALLERI

14 ET SPØRGSMÅL OM HELD

Gallerist Henrik Kampmann og grafiker Sys Hindsbo i samtale.

20 KAMPEN OM DE PRIVATE KUNSTKRONER

Kritik og forsvar af Ny Carlsbergfondets indkøb af ung kunst.

22 FRANSK KULTURKAMP HANDLER OM PENGE

24 KUNST PÅ SAMLEBÅND

26 ANMELDELSE

28 NY PRAKTIKORDNING

29 HØJDESPRING UDEN TILLØB

30 SLAGET OM NIELS JUEL (2003-04)

31 KULTURPOLITISK KOMMENTAR

32 MUSEUM ELLER MAUSOLEUM?

34 I GANG

36 SPØRGSMÅL TIL MINISTEREN

37 VIDSTE DU

I DETTE NUMMER:

BAG BILLEDKUNSTEN

Hvorfor går nogle kunstnere over i kunsthistorien, mens andre glemmes? Forskellen på talent er det mest oplagte, men måske også for enkle svar. Der er også andre mekanismer i spil, og som i alle andre brancher er det i kunstverdenen ikke evnerne alene, der afgør, hvem der får succes. Der skal mere til. Netværk, penge, fodsmidler, modeluner, held og måske tilfældighed. I dette nummer af Kulturkontakten forsøger vi at afdække de skjulte mekanismer i kunstverdenen.

Førhen var et af de første skridt mod en karriere inden for billedkunst Charlottenborgs Forårsudstilling. Det er ved at ændre sig, mener flere. Kunstkritiker ved dagbladet Information Nikolai Thyssen hævder i artiklen Vejen mod lyset, at de unge kunstnere i dag går uden om både forårs- og efterårsudstillingen og styrer direkte mod udlandet måske med et galleri i ryggen. Thyssen støttes af flere unge kunstnere, der i artiklen Kunstnernes karrierevej

fortæller, hvad de har gjort for at klare sig på den tæt befolkede, danske kunstscene.

Den scene langede Ekstra Bladet ud efter for nogle år siden, da de under overskriften Statens Klike for Kunst kritiserede museernes storindkøb af bestemte unge kunstnere. Vi har i artiklen Hvordan bevarer man en blendet guldfisk talt med direktørerne for de to store statslige kunstmuseer om deres indkøb - indkøb som i høj grad også er med til at bestemme, hvem der bliver husket og glemt i kunsten. Vi bringer i den forbindelse en top 15 over, hvem det er, de to museer har købt flest billeder af de sidste 20 år.

Netop museerne er også økonomerne Michael Møller og Niels Chr. Nielsen ude efter i dette nummers essay, hvor de beskriver, hvad de opfatter som kunstens systemfejl, herunder at museerne lægger for stor vægt på dansk kulturarv og underprioriterer servicen over for borgerne. De mener også, at støtten til bil-

ledkunsten skaber et proletariat af kunstnere. “Snarere end at diskutere spørgsmålet om enkeltpersoners forbindelser med hinanden og eventuel nepotisme er det væsentligt overordnet at diskutere, hvorvidt systemet er indrettet optimalt,” konkluderer de.

Som noget nyt har vi valgt at indlede med at stille temaets vigtigste spørgsmål til en person, der spiller en særlig rolle på området. Det gør gallerieejer Patricia Asbæk, der i mange år har haft billedkunsten som forretning.

Dette nummer bringer endvidere artikler uden for tema samt alt det, vi plejer at bringe: en kulturpolitisk kommentar med polaroidbilleder - denne gang af forfatteren Jens Blendstrup - spørgsmål til kulturministeren, seneste nyt fra ministeriet m.m.

God læselyst!

Q & A

13 SPØRGSMÅL OM KUNST TIL PATRICIA ASBÆK

Af Marianne Strøm Hansen

Patricia Asbæk er en af dansk kunstsce­nes centrale aktører. Hun startede sit første galleri sammen med sin mand, Jakob, i 1974, og siden har de købt og solgt kunst i Danmark og udlandet. I dag deler de deres tid mellem Galleri Asbæk i Bredgade og deres nyåbnede kunstnerrefugium på Mallorca. De repræsenterer kunstnere som Peter Bonnén, Carl-Henning Pedersen, Ursula Reuter Christiansen og Simone Aaberg Kærn. Patricia Asbæk kommenterer nogle af de spørgsmål, Kulturkontakten rejser i temaartiklerne i dette nummer.

Hvad kan et galleri give kunstneren?

Tidligere kunne du komme ret langt uden, men i dag er det meget svært at blive en anerkendt kunstner, hvis du ikke har et samarbejde med et galleri. Ingen professionelle udenlandske gallerier vil arbejde med en dansk kunstner, der kommer alene med sin mappe, med mindre han eller hun er nyuddannet fra Kunstakademiet.

Hvad gør I for kunstneren?

Vi giver ham kontakter til samlere både i Danmark og udlandet og mulighed for at udstille et større sted. Folk tror jo, at gallerier bare er steder, hvor du sender værker hen, og så laver vi en udstilling. Sådan er det ikke. Det er lige­som at have en impresario. Det er et samarbejde, der går over mange år, og som omfatter såvel kunstneriske som administrative og personlige opgaver.

Hvordan finder I nye kunstnere?

Alt går meget hurtigere nu end for år tilbage. Tidligere havde vi en masse henvendelser fra kunstnere, der måske havde været på et mindre galleri. Hvis vi syntes om dem, og de passede ind, tog vi dem. I dag kan vi godt hente en kunstner direkte fra Kunstakademiet.

Hvor tit tager I nye kunstnere ind?

Det sker ikke ret tit. Vi får måske én ny om året. Vi har arbejdet med de samme kunstnere i mange år. Men vi har jo en søn, Martin, der gerne skulle overtage galleriet om 5-6 år. Han skal også have mulighed for at opbygge sit eget med en ny generation.

Hvilken betydning har fondene for kunsten?

Uden fondene går Danmark totalt i stå. Uden

Augustinusfonden var der ikke noget Louisiana. Uden Ny Carlsbergfondet intet Statens Museum. Vi skal være dybt taknemmelige for fondene. Det er trods alt private penge - men det er også farlig kulturpolitik at overlade indkøbspolitikken til fondene alene.

Hvad betyder fondene for kunstnerne?

De køber jo billeder, som de forærer til museerne – hvordan skulle vi ellers komme af med store billeder til 180.000 kr. i Danmark? Det er jo ikke palæer, folk bor i. Og hvis kunstnerne ikke får lov til at lave kæmpe værker, så bliver de nogle småkøbmænd. Det er i det store værk, energien kommer frem. Gå ud og se Peter Bondes værker. Uden fondene kunne de ikke overleve.

Hvad siger du til, at fondene kritiseres for at være indspiste?

Det kan godt være, at Ny Carlsbergfondet i høj grad køber deres egen generation og deres egne venner – og de kan se også deres egne penge. Det er svært at argumentere imod, så længe man ved, at en Allis Helleland også kan gå ud og sige til fondene, at hun har behov for en lille Hammershøi – og det kan hun.

Er museernes indkøbspolitik for konservativ?

Det er ikke nødvendigvis museernes rolle at være først med det sidste. For det er ikke sikkert, at det er en kunstners første værker, der er de mest interessante. Der er i øjeblikket et enormt race, efter at kunstnerne skal være yngre og yngre. Hvis jeg deltager på en messe i udlandet, så er det første, en køber spørger mig om: Hvor gammel er kunstneren. Hvis jeg så siger, han er 50, så har jeg næsten ingen chance for at sælge billedet. I dag skal du i hvert fald være et navn i dit hjemland, inden du er 40, og gerne være ude internationalt, inden du er 50. Det er derfor, kunstnere vil så hurtigt frem. Men det ligger der også en fare i. Hvis du pludseligt skal levere til gallerier i London, New York og Berlin, så kan du blive slidt op. Værkerne kan miste energi.

Hvad betyder det for en kunstner at blive købt af et museum?

Det burde betyde alt, men et eller andet sted betyder det ikke så meget. Sådan en som Peter Bonde er jo repræsenteret enormt på museerne, men derfor har det alligevel taget 10

FOTO: SPERLING JØRGEN / POLFOTO

år at få ham solgt til egentlige samlere i det internationale kunstmiljø.

Hvad ser kunstkøberne efter?

Det almindelige danske publikum køber tit noget, som ikke er på museerne. De køber efter, hvad de kan lide. Derfor gælder det om at udanne danskerne, så de ikke falder for epigoner, men har en reel viden at basere deres impuls på. Mennesker burde lære, at hvis noget er lige på kanten af det, de kan lide, så er det tit, fordi det er spændende, pirrende og nytænkning. Som jeg plejer at sige, hvis du vil have en dekoration, så køb en pude eller nogle blomster.

Hvem kan se det nye i kunsten?

Det kan samlerne. Der er en lille gruppe for­kantsamlere, der har kunsten som hovedinteresse og går på udstillinger og messer. Det er Jarl Borgen, Ole Fårup, Erik Weistrup og andre. De køber i god tid. De køber, når de kan se, det er godt – og de kan se det helt fra starten. Så går der tit lang tid, før museerne køber. Og måske endnu længere tid, før du får solgt til det almindelige danske publikum.

Er det modeluner, der bestemmer, hvem der bliver kendt?

Hvis du tænker internationalt, så er svaret nej. Vi, der er på messer, gallerier og museer rundt om i verden, er ret enige om, hvad der er interessant. Og det er jo ikke, fordi vi går og aftaler, at nu skal vi gøre den og den verdensberømt. Der er nogle enkelte ting, som vi alle reagerer på og siger: Det var da sært, der var alligevel noget der. Og så vil vi jo mere eller mindre samtidigt hype den pågældende, prøve på at lave udstilling med ham, og så går det jo stærkt. Der er ingen tilfældighed over det overhovedet. Nationalt er der noget andet på spil.

Skal man som dansk kunstner til udlandet for at blive kendt?

Olafur Eliasson skulle helt op og lave en udstilling på Tate i London, før han blev interessant for Danmark. Det skyldes, at hans sprog er svært for danskerne – Danmark vil gerne have farver. Danmark har været meget præget af Cobra. Hvis du laver noget andet, er det svært at blive kendt her, hvis du ikke først har været i udlandet. ■

BILLEDKUNSTSKOLERNE

ANSØGERE OG OPTAGNE, 2003

	ANSØGERE	OPTAGNE
DET FYSKE KUNSTAKADEMI	119	17
DET JYSKE KUNSTAKADEMI	111	9
KUNSTAKADEMIETS BILLEDKUNSTSKOLER	577	31

FORMÅL	MIO. KR.
KUNSTRÅDET	26,4
STATENS KUNSTFOND	26,3
LIVSVARIGE YDELSER**	7,3
DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER	2,4
CHARLOTTENBORG UDSILLINGSBYGNING	7,8
CENTER FOR DANSK BILLEDKUNST	5,7*
STATENS VÆRKSTEDER FOR KUNST OG HÅNDVÆRK I GL. DOK PAKHUS	6,6
KUNSTAKADEMIETS BILLEDKUNSTSKOLER	31,9
DET JYSKE KUNSTAKADEMI OG DET FYSKE KUNSTAKADEMI	1,6
INTERNATIONALE MIDLER – DCA GALLERY**	2,2
INSTITUT FOR SAMTIDSKUNST***	1,9
ANDET***	0
I ALT	120,1

^[1] Heraf tipsmidler 0,2 mio. kr.,

^[2] ** Heraf tipsmidler 1,8 mio. kr.

^[3] *** Heraf tipsmidler 1,9 mio. kr.

STØTTE TIL BILLEDKUNST

FINANSLOV OG TIPS, 2003

Tidligere gik vejen ud af mørket og ind på de bonede gulve for en ung kunstner næsten altid over forårs- og efterårsudstillingerne på Charlottenborg. Men billedet er ved at ændre sig. De unge kunstnere går nye veje, og kritikere kalder de traditionelle kunstinstitutioner forældede.

VEJEN MOD LYSET

Af Jeppe Villadsen

I gennem årtier har vejen for en ung kunstner op ad trappestigen i den danske kunstverden ligget fast: Først en tur på Kunsternes Efterårsudstilling på Den Frie. Herefter gik vejen over Forårsudstillingen på Charlottenborg. Og med en indlemelse i en af de mange kunstnersammenslutninger var grunden lagt for en plads i den etablerede kunstverden: Påskønnelser fra Staten Kunstfond, vægplads på gallerierne og udstillinger på Charlottenborgs Efterårsudstilling. Og - hvis alt gik vel - kanoniseringen via opkøb til museernes faste samlinger.

I dag følges opskriften imidlertid mindre slavisk, og nye ingredienser er blevet tilføjet. Blandt den fremstormende generation af unge billedkunstnere, der de senere år har leveret en stribe af internationale gennembrud, har en del stort set valgt de hjemlige kunstinstitutioner fra og på egen hånd eller med et galleri i ryggen sigtet direkte mod den internationale kunstscene.

"Det store problem i Danmark er, at der ikke er nogle institutioner, der varetager den form for kunst, der ikke er objektbaseret, f.eks. video- og konceptkunst.

Derfor udstiller jeg næsten udelukkende i udlandet," siger den 34-årige billedkunstner Katya Sander, der har en lang række internationale udstillinger bag sig.

Kunstkritiker på Dagbladet Information, Nikolai Thyssen, peger på, at Forårs- og Efterårsudstillingerne - i lighed med andre dele af det danske udstillingsmiljø - har tabt autoritet. Hvilket både skyldes egen konservatisme og kunstnernes øgede opmærksomhed mod udlandet.

"Hvem kan legitimere, at en lille flok kunstnere hvert år får lov til at udstille på bestemte tidspunkter af året, lige meget hvad de laver!"

Katya Sander, kunstner

"De sidste 10-15 år er de toneangivende unge kunstnere sprunget udenom de danske institutioner. Enten fuldstændigt eller med gallerierne som eneste danske institution. Og anerkendelsen er kommet udefra, så det er klart, at Forårs- og Efterårsudstillingerne har tabt voldsomt i betydning. De er blevet en fin til-

le ting at have på sit cv, når man stiger op gennem hierarkiet og gerne vil have købt et eller andet af Statens Kunstfonds Udsmykningsudvalg," siger Nikolai Thyssen.

Picasso-myten

På Forårsudstillingen vurderes de indsendte værker anonymt. Censorerne ved ikke, hvem der har lavet værket, men vurderer alene ud fra deres smag og forestilling om god kunst. Den konkrete afgørelse gives i form af et lille farvet klistermærke, som censorerne hæfter på værkerne over tre udvælgelsesrunder: Rød betyder ud. Blå, at værket går videre til næste runde. Og et hvidt mærke betyder, at det skal med. Metoden skal sikre, at alle kunstnere gives lige betingelser. Kritikerne hævder imidlertid, at tiden er løbet fra den blinde udvælgelse.

"Det svarer lidt til en udateret avisartikel. Betydningen af en vred leder i avisen, der hidses sig op over monarkiet, afhænger jo meget af, om den falder under et royalt bryllup i 2004, eller når monarkiet skal bruges til at gennemtvinge en grundlovsændring," siger Nikolai Thyssen. "Det er noget underligt noget at →

FAKTA OM FORÅRSUDSTILLINGEN

- Der var 3.922 indsendte værker til dette års Forårsudstilling. Censurkomiteen endte med at antage 230 værker fra 120 forskellige kunstnere, heraf 82 debutanter.
- Der kan indsendes værker i følgende kategorier: Maleri, skulptur, grafik, kunsthåndværk, foto- og mediekunst, arkitektur og rumprojekter. Maleri er langt den største gruppe, mens kun ti indsendte 'rumprojekter' til Forårsudstillingen i 2004, heraf blev ét antaget.
- Forårsudstillingen er traditionelt en udstilling for de nye talenter. Derfor lægges der i udvælgelsen vægt på originaliteten - at værkerne peger fremad ved at gå nye veje. Censorerne vælges af de kunstnere, der tidligere har udstillet på Forårsudstillingen.

ILLUSTRATION: JESU

skulle forholde sig i blinde til de værker, man skal udvælge. Det er en anakronistisk forestilling om kunst, der trækker på en roman-tisk idé om kunstneren som det excentriske geni, der eksploderer i en udladning af kunst, som vi alle sammen kan genkende. Det plager kunstscenen, at man lider under denne her Picasso-myte, for næsten al kunst, der laves i dag, baserer sig på nogle helt andre forestillinger. Den baserer sig mindre på formelle færdigheder og meget mere på nogle relationer til virkeligheden,” siger han.

Vand på Rindals mølle

Flere kontroversielle bedøm-melser i de senere år har da også rejst spørgsmål både til udvæl-gelsesmetoden og ved kunstbe-grebet som sådan.

I 1998 lavede en far til en fremmelig femårig et veritabelt rindalistisk stunt ved at indsen-de sin søns kulørte skilderier til bedømmelse – og få dem anta-get. Allerede inden ferniseringen var de tre malerier solgt til Real-kredit Danmarks Kunstforening for 1.200 kr. stykket.

Og sidste år slap den design-studerende Gitta Betzer – til sin egen store overraskelse – igen-nem nåleøjet til Forårsudstilling-en med sit værk: Et digitalt foto der per e-mail var blevet sendt til en malerifabrik i Saigon, hvor en af stedets ferme håndværkere reproducerede det på et lærred. Billedet endte som et ud af 120 værker på udstillingen.

Ruth Campau, der som medlem af Forårsudstillingens censurud-valg for maleri i 2002 og 2003 var med til at sige god for det viet-namesiske maleri, har svært ved at se problemet:

“I dag er det en meget aner-kendt kunstpraksis, at man f.eks. går ud og bestiller nogle ready mades. Det gjorde den pågæl-dende kunstner som et kunstne-risk greb, og det er, synes jeg, egentlig i orden, for hun viste, at hun var meget bevidst om det. Det var hendes idé, og hun har selv taget fotografiet af det, der skulle males.”

“Og angående den femårige, så har censurkomiteen fundet, at værket havde noget liv og et stærkt udtryk – og at det så er lavet af en femårig, det modsiger alt det med bevidstheden. Men kunst er et område, hvor der ikke findes endelige definitioner på rigtigt og forkert. Det er sådan et frirum, hvor sådan nogle ting kan ske, så det er ok, synes jeg,” siger Ruth Campau. Hun tror ikke, Forårsudstillingen har tabt

betydning:

“Alle anerkendte kunstnere er startet der. Slipper man igennem nåleøjet, er det en stor anerken-delse, for Charlottenborg er jo langt den sværeste af de censu-rerede udstillinger at komme ind på.”

Ned af piedestalen

Mens kunstnerne til Forårsudstil-lingen selv indsender deres ar-bejder, er deltagerne om efterå-ret inviterede. Det er meningen, at Efterårsudstillingen skal vise den vigtigste samtidskunst. Si-den starten i 1922 har Efterårs-udstillingen været en kunstne-risk og selskabelig begivenhed af de helt store. En national fejring af kunsten og en kanonisering af

nordiske tankegang, at hvis man udstiller, så sælger man også. Men sådan er virkeligheden ikke i dag. Det gælder kun for malerier, tegninger og foto, og det er fint, men det er ikke nødvendigvis den eneste form for kunst,” siger Katya Sander. “Hele ideen om, at man skal introduceres via en sa-lonudstilling – at en kunstudstil-ling er at opstille en række ob-jekter ved siden af hinanden, som ikke har noget med hinan-ren at gøre og som ikke er udvik-let med nogen form for udveks-ling – har ikke noget at gøre med den måde, mange kunstnere ar-bejder på i dag. Selv samarbejder jeg med forskellige kuratorer, for-skellige andre kunstnere, forskel-lige temaer og problematikker, vi

for de skal have en særstatus, og hvorfor nogle af dem skal have særlige datoer, hvor de må ud-stille på landets største udstil-lingssted for samtidskunst, nem-lig Charlottenborg. Det er helt vanvittigt. Hvem kan legitimere, at en lille flok kunstnere hvert år får lov til at udstille på bestem-te tidspunkter af året, lige me-get hvad de laver! Jeg forstår ik-ke engang, at de selv vil holde fast i det, for det er så pinligt for dem,” siger hun.

Udstillinger spiller en rolle

Kunsthistoriker Mikkel Bogh, Københavns Universitet, kan godt følge Katya Sanders kritik, men kun et stykke ad vejen: “Der er da masser, som de

“De sidste 10-15 år er de toneangiven-de unge kunstnere sprunget udenom de danske institutioner. Enten fuldstæn-dig, eller med gallerierne som eneste danske institution.”

Nikolai Thyssen, kunstkritiker

gerne vil belyse, og tager folk ind fra andre områder: forskere, akti-vister osv.,” siger Katya Sander.

Anti-kunstnersammenslutning

Katya Sander nævner brugen af kunstnersammenslutningerne som et eksempel på konservatis-men i det danske udstillingsmil-jø. Og på Charlottenborg i særde-leshed. Hun er selv medlem af kunstnergruppen Esplanaden, en slags anti-kunstnersammenslut-ning, der tæller en række af de centrale skikkelser i de senere års danske kunstgennembrud: Olafur Eliasson, Mikael Elmgreen, Morten Schelde m.fl. “Det var egentlig ment som en joke for at gøre grin med de traditionelle kunstnersammenslutninger. Ved at kalde sig en kunstnersam-menslutning, får man lov til at lave en udstilling, der ikke har noget fælles tema og ikke rigtigt handler om noget. Det er jo det, kunstnersammenslutningerne har fået lov til i årtier: At lave udstillinger uden nogen form for fælles idé”, siger Katya Sander.

“Fred være med det, men jeg kan simpelthen ikke forstå, hvor-

censurerede udstillinger ikke får med, og de er fortsat ret traditio-nelle i deres kunstbegreb. Men selv om de godt kunne gå længe-re, er der alligevel mange forskel-lige typer af kunst repræsente-ret, også noget installations-kunst og mere immateriel kunst. Det er ikke nogle udstillinger, som interesserer mig voldsomt meget, men jeg ser dem altid, fordi der er enkelte gode kunst-nere med på dem,” siger Mikkel Bogh. Han mener ikke, at Charlot-tenborg har udspillet sin rolle. Den har i højere grad fået en selvstændig profil på kunstsce-nen, frem for blot at være de første trappetrin på vordende kunstneres karrierestige.

“Rollen som rekrutterings-grundlag, som Forårs- og Efterårsudstillingerne har spillet siden starten, spiller de stadig-væk, og det forekommer mig, at de i løbet af de sidste 10-12 år har formået at give sig selv en større aktualitet og nærvær i kunstlivet, end de havde i 80’erne,” siger Mikkel Bogh. ■

KUNSTNERNES KARRIEREVEJ

Der er mange veje til en karriere som kunstner i dag. Nogle vælger den traditionelle vej over kunstakademi og forårs- og efterårsudstilling, andre retter straks blikket mod ud-landet. Seks unge kunstnere fortæller, hvad de gjort for at komme igang.

	Jakob Boeskov (f. 1973) Uddannet på Arkitektskolen. Har udstillinger i ind- og udland bag sig. Senest våbenprojektet My doomsday weapon på The Thing galleriet i New York. Udstiller næste gang på Herning Kunstmuseum under titlen Socie Du Monde.
- Du har valgt at gå uden om de traditionelle kanaler – hvorfor?	
	“Meget handler om tilfældigheder, men når jeg ser tilbage, giver det mening. Alle mine helte gennem kunsthistorien har befundet sig i nogle grænsezoner mellem forskellige kunstarter. Og det tror jeg, er et ret godt sted at befinde sig.”
- Hvad er det bedste, der er sket i din kunstnerkarriere?	
	“Det var, da Peter Bonde på Kunstakademiet sagde, at det, jeg lavede, ikke var kunst. De sidste 100 år er den vigtigste nye kunst blevet udråbt til ikke-kunst, så det puttede mig med ét i gruppe med de allerstørste.”

	Jesper Just (f. 1974) Uddannet fra Kunstakademiet i 2003. Laver videokunst. Er på vej med en udstilling på Herning Kunstmuseum, men udstiller og sælger ellers næsten udelukkende i udlandet. Tilknyt-tet Galleri Christina Wilson.
- Du har aldrig deltaget på en censureret udstilling – hvorfor ikke?	
	“Jeg søgte i tidernes morgen uden at blive optaget. Men i dag er det ikke stedet, man starter sin professionelle karriere. Det bliver mest brugt som springbræt til at komme på Akademiet eller er noget, man gør de første år på skolen. På den måde har det tabt status i forhold til dengang, hvor det blåstemplede en kunstner.”
- Hvad ser du som de vigtigste veje ind på kunstscenen i dag?	
	“Det vigtigt, at man arbejder seriøst med tingene, og får vist sine ting – her kan det være en stor fordel at have en gallerist, som arbejder for sig. Netværk og synlighed spiller også en meget stor rolle, f.eks. at man går ud til ferniseringer, fordi det er her, man har direkte kontakt til sit publikum.”

	Lise Harlev (f. 1973) Uddannet på Kunstakademiet og Städelschule i Frankfurt. Flyttede som færdiguddannet til Berlin, hvor hun bor og arbej-der. Har udstillet over hele verden, senest gruppeudstillingen 'Another European' i Brandenburgischer Kunstverein i Potsdam, Tyskland.
- Du har valgt at vende ryggen til den danske kunstscene – hvorfor?	
	“Jeg syntes nok, at den danske kunstscene blev lidt for velkendt. Man ken-der alle aktørerne på scenen, og den plads, man agerer på, blev også meget lille. Jeg havde i det hele taget lyst til at bo i en større by, i et større land og et sted, hvor der var lidt større gennemstrømning fra andre lande.”
- Hvilken rolle spiller traditionelle kunstinstitutioner som Forårs-, Efterårs-udstillingen og kunstnersammenslutninger i dag?	
	“Det er selvfølgelig nemt at sige, at de er nogle meget konservative gruppe-ringer, men samtidig er det måske vigtigt for unge kunstnere at spille op imod de forskellige positioner på kunstscenen. Det er med til at gøre, at man kan definere sig selv som en ung, eksperimenterende kunstner.”

	Signe Adrian (f. 1963) Uddannet i Musikvidenskab og Praktisk Formidling på KU. Arbejder som musiklærer, men maler i sin fritid. Debuterede sidste år på Forårsudstillingen, hvor hun også i år del-tager med to værker. Er tilknyttet kunstpor-talen Artcompaz.
- Hvad fik du ud af at deltage på Forårsudstillingen?	
	“Ikke noget konkret som at få solgt noget eller få kontakt til et nyt galleri, men Billedkunstsamrådet i Silkeborg har inviteret mig til at deltage på en debutantudstilling. Og så er det jo rart at have på sit cv.”
- Hvad ser du som de vigtigste veje ind på kunstscenen i dag?	
	“Man er nødt til at gøre sig synlig, og det kan der nok være mange måder at gøre på. Men jeg er kommet ind i kunstverdenen på et sent tidspunkt og har derfor ikke gjort mig så præcise tanker om, hvordan man bedst griber det an. Min eneste strategi er at søge nogle flere censurerede udstillinger.”

	Kathrine /Ertebjerg (f. 1969) Uddannet som maler og grafiker på Kunstakademiet i 2002. Seneste udstilling var på Vestsjællands Kunstmuseum med tit-len ‘Abe-Mor i havet’ og andre maleriske for-tællinger. Næste udstilling er på Galleri Mikael Andersen, september 2004.
- Hvilken rolle spiller traditionelle kunstinstitutioner som Forårs-, Efterårsudstillingen og kunstnersammenslutninger i dag?	
	“Kunstnersammenslutninger spiller ikke længere nogen rolle for unge kunstnere, men Forårsudstillingen bliver set af rigtigt mange og er for mange det første sted, de kan udstille i store formater på grund af Charlottenborgs store lokaler. Det var det for mig.
- Hvad ser du som de vigtigste veje ind på kunstscenen i dag?	
	“Det er vigtigt at få vist sine ting alle de steder, man kan komme til det. Det vigtigt med et godt galleri i ryggen, og så er det vigtigere med værket end med strategi. Man skal man tro på sig selv og sit eget udtryk - ellers kommer man ingen vegne”

	Martin Følle (f. 1974) Går på Kunstakademiets 2. år. Debuterede på sidste års Forårsudstilling. Udstiller i Galleri Egelund i Juni, 2004.
- Hvad fik du ud af at deltage på Forårsudstillingen?	
	“Man får mulighed for at vise sine ting til nogle folk, man ikke normalt har mulighed for at vise det til. Det kan give nogle kontakter. Der er jo en vis snobeffekt i Forårsudstillingen: Det er nemmere, når man har været der.
- Hvad ser du som de vigtigste veje ind på kunstscenen for en ung kunstner?	
	“Hvis man gerne vil ind på de store, anerkendte gallerier, skal man sikkert træde lidt varsomt. Men jeg har lyst til bare at lade tingene ske og måske mere opsøge de ting, hvor der er noget substans og vilje til at være noget, frem for at gå efter det, der er smart. Jeg kunne også godt tænke mig selv at lave udstillinger i egne lokaler, evt. sammen med andre kunstnere.”

De skabende kunstnere har altid måttet kæmpe hårdt for at få succes. Men det er blevet lidt lettere at være billedkunstner i kraft af Statens Kunstfond, Fagudvalget for billedkunst og Udvalget for dansk billedkunst i udlandet. Flere kendte, danske kunstnere har fået sat turbo på karrieren i kraft af et statsligt skulderklap.

DA STATEN BLEV MÆCEN

Af Lisbeth Bonde

Kunstmarkedet reagerer seismografisk på samfundskønsøkonomiens op- og nedture, eftersom kunsten er den ultimative vare – det første, man sparer på i knaphedsperioder. I perioder med velstand går det deruda på kunstmarkedet – som da gullaschbaronerne under Første Verdenskrig anbragte store summer i kunst. På andre tidspunkter – som under trediverne økonomiske krise – levede dele af kunstnerstanden på sultegrænsen.

I dag er forholdene heldigvis væ-

sentligt bedre, og der synes at være konsensus om, at det gælder om at tilføre kunstnerne offentlige midler ud over dem, de tjener på markedet.

Så længe kunstnerne frekventerer akademierne, har de mulighed for at modtage SU. Når de begynder at udstille, når de søger arbejdslegater til særlige projekter eller de treårige arbejdsstipendier, når de skal have udgivet kunstbøger og kataloger, eller når de søger nye græsgange i udlandet, kan de søge støtte hos Statens Kunstfond, hos Fagudval-

get for billedkunst og hos Udvalget for dansk billedkunst i udlandet.

I Danmark er der relativt få samlere af format, og museernes indkøbsbudgetter er små. Derfor er statsstøtten til kunstnere med til at sikre diversiteten og lysten til at eksperimentere på den lille, danske kunstscene, og gives den på det rette tidspunkt i den enkelte kunstners udvikling, kan den sætte turbo på en international karriere. Vi har talt med flere, der har fået succes i udlandet, om de statslige støttekrone-

omkring 1990-91, hvor markedet var brudt helt sammen. Da sad jeg økonomisk så hårdt i det, at jeg i tre år måtte "sætte mig selv på aktier" (dvs. bede tre samlere og Galleri Specta give mig et månedligt beløb for så i slutningen af året at konvertere det samlede beløb til malerier til halvdelen af udsalgsprisen). Nu, hvor jeg har fået Statens Kunstfonds 3-årige stipendium, betyder det, at jeg efter ni stressede år som professor har tid til at konsolidere min praksis med et godt økonomisk friirum, hvor der netop vil være rig mulighed for at få arbejdsro. Det har jeg blandt andet brugt dette halve år i LA til. I den forbindelse modtog jeg allerede sidste år et rejselegat på 50.000 kr. fra Statens Kunstfond.

Det er svært at sige, hvad støtten fra de tre statslige fonde har betydet sådan helt konkret i et karriereforløb, da årsag og virkning-reaktioner ikke altid er entydige. Men de har helt klart haft en virkning i forbindelse med gennemførelsen af de enkelte projekter.

Det der måske har betydet mest for mig, var et arbejdslegat fra Statens Kunstfond i '84 eller '85 på 30.000,- som sammen med et enkelt stort salg til en samler og indtægterne fra min militærnægter-tjeneste gjorde det muligt for mig at tilbagebetale mit studielån på et år. Denne blandings- og overgangsøkonomi gav en virkelig stor økonomisk og mental frihed: dette at kunne starte gældfri og "from scratch", året efter at jeg havde forladt Akademiet," siger altså Claus Carstensen.

Peter Bonde har fået støtte talrige gange til udstillinger i udlandet fra det hedengangne Center for Dansk Billedkunst, bl.a. til projekter i Australien og Tyskland. Om støtten siger han: "Det 3-årige arbejdsstipendium, som jeg modtog, mens jeg boede i Köln i 1980'erne, var af uvurderlig betydning for mig. Vi kunstnere er ellers indrettet sådan, at vi klarer os nok alligevel – også uden støtte – men det fjerner en masse stress og spekulationer og giver os mulighed for at arbejde i stedet for at koncentrere os om at skaffe midler."

FOTO: MIKAL SCHLOSSER / SCANPIX

SYSTUE I GALLERIET

Tal R

Maleren Tal R dimitterede fra Det Kgl. Danske Kunstakademi i 2000. Han har fået det 3-årige arbejdsstipendium fra Statens Kunstfond relativt sent. Han og malerkollegaen Peter Bonde optræder som de eneste danske kunstnere i det prestigefyldte, britiske kunstforlag Phaedons store bog 'Vitamin P' (London 2002) om grænseoverskriden-

LETTERE VEJ TIL UDLANDET

Kirsten Ortwed

Billedhuggeren Kirsten Ortwed, som er medlem af Udvalget for dansk kunst i udlandet, modtog det 3-årige stipendium i 1987, men har siden fået stribevis af udmærkelser og priser og har en stor, international museumskarriere og en mængde store værker til de offentlige rum bag sig – senest til Raoul Wallenbergs Torv i Stockholm. Alligevel fastholder hun, der har været bosat i Köln siden 1982, og som havde en tysk museumsudstilling bag sig, da hun modtog det 3-årige arbejdsstipendium, at det var den vigtigste økonomiske håndsrækning i hele hendes lange, internationale karriere: "Det betød simpelt hen, at jeg kunne begynde at lave nogle værker, som jeg ikke havde haft råd til før. Det gav mig et enormt skub. Jeg kunne bruge det til min gode tid både i udlandet og i Danmark i begyndelsen af 90'erne. I dag, hvor jeg sidder i Udvalget for dansk kunst i udlandet og kan se, hvor meget kunstlivet har ændret sig, og hvor hyppigt de unge kunstnere udstiller i udlandet, tænker jeg tilbage på dengang, da det hørte til sjældenhederne at bo og arbejde i udlandet. For tyve år siden måtte man gøre det hele på den hårde måde. Det er blevet meget bedre i dag."

FOTO: CLAUDS LUNDE / POLIFOTO

de malerkunst i det nye århundrede. Tal R udstillede flittigt allerede i sine sidste fire år på Akademiet, ligesom han i sit sidste studieår blev udnævnt til professor i malerkunst ved kunstakademiet i Helsinki. Han har i øvrigt høje tanker om sine lærere på akademiet, hvor han lærte at håndtere "apparatet Kunst". Han modtog det 3-årige arbejdsstipendium sidste år. På spørgsmålet om, hvad det betyder for ham, svarer han: "Den støtte var jeg virkelig glad for – også fordi det var en anerkendelse fra nogle kolleger. Jeg kan bruge pengene til at videreudvikle nogle helt vilde ting, som ikke kaster noget af sig. F.eks. driver jeg en systue i mit galleri, hvor jeg til tider har fem mennesker i arbejde. De syr på nogle stofskulpturer."

Tal R's tegninger og malerier hænger nu i en del internationale museer – inklusive Saatchi Collection i London. Han arbejder med gallerier i New York, London, Berlin og København, og han er netop kommet hjem fra New York, hvor han har haft endnu en succesudstilling. Om den statslige kunststøtte siger han: "Dansk kunst skal ikke støttes, fordi den er dansk, men fordi den eksisterer på lige fod med al mulig anden kunst. De udenlandske gallerier skal overtage arbejdet – initiativet skal udgå fra dem. Hvem gad se en udstilling med polsk kunst i København? Det samme kan man sige om DCA Gallery i New York, som stater ikke burde drive. Men det er dejligt, når man kan få støtte, så der f.eks. kan udgives et katalog i forbindelse med en galleriudstilling i udlandet."

FOTO: RASMUS BÄÄNER / POLIFOTO

STIPENDIET FALDT FOR SENT

Michael Elmgreen

Michael Elmgreen – fra kunstnerduoen Elmgren & Dragset – er i øjeblikket udstillingsaktuel på Tate Modern. Her har duoen just initieret en ny udstillingsplatform for eksperimenterende kunst, 'Untitled'. Desuden bidrog de til den kuraterede del af Venedigbiennalen i 2003, til udstillingen Short Cut i Foundation Nicola Trussardi i Milano, m.m. Deres udstillingsliste i udlandet er alenlang. Om kunststøtten siger Michael Elmgreen: "Jeg vil gerne understrege, at særligt støtten fra Center for Dansk Billedkunst i de første år, hvor jeg og Ingar startede med at få invitationer fra kunstinstitutioner i udlandet, var af enorm betydning for vores aktiviteter. Der var dengang en hurtig og effektiv behandlingstid af ansøgninger og en nær kontakt til både kunstnerne og de udenlandske institutioner, som søgte."

Selvom jeg naturligvis er taknemmelig over og stolt af at være tildelt statens 3-årige arbejdslegat, mener jeg dog, at tildelingen generelt (og også for os) kommer på et "for sent" tidspunkt i kunstnerens karriere og ofte, når den pågældende kunstner ikke trænger mest til det økonomisk."

ET HALVT ÅR I LOS ANGELES

Peter Bonde og Claus Carstensen

Malerprofessorerne Peter Bonde og Claus Carstensen har begge fået tildelt Statens Kunstfonds 3-årige stipendium. Peter Bonde modtog det som ung og 'firservild', nemlig i 1988-90, mens Claus Carstensen først har fået tildelt det i år, kort efter at han fratrådte sin stilling som malerprofessor ved Kunstakademiet. Begge har en lang række udstillinger herhjemme og i udlandet bag sig. For tiden har Claus Carstensen et længere arbejdsophold i Los Angeles. Han er for alvor vendt tilbage til udstillingslivet efter sit 9 år lange professorat. Det 3-årige stipendium giver ham mulighed for at arbejde og eksperimentere videre med sin kunst uden hele tiden at skulle tænke på at sælge og udstille. Om de midler, som han har fået tildelt gennem sin snart 25-årige karriere, siger han: "Det 3-årige stipendium ville i min personlige biografi have lunet mest, hvis jeg havde modtaget det

Det er altid museernes indkøbspolitik, der er i skudlinjen. Men det er slet ikke indkøbspolitikken, der er problemet, mener kunsthistorikeren Rune Gade. Nutidskunsten stiller nogle krav til museerne, som de slet ikke er gearet til at håndtere. Jens Erik Sørensen og Allis Helleland bakker ham op. Og så er der selvfølgelig det evige spørgsmål om penge.

HVORDAN BEVARER MAN EN BLENDET GULDFISK?

Katalognummer 1452. Bag nummeret gemmer sig et maleri af Vilhelm Hammershøi fra omkring 1905. Motivet er hjemmet i Strandgade med Hammershøis hustru, Ida, i forgrunden. Umiddelbart et billede Statens Museum for Kunst med direktør Allis Helleland i spidsen er interesseret i at erhverve sig til deres samling. Ikke fordi museet ikke i forvejen råder over en del af den danske malers værker, men fordi maleriet ville kunne 'lukke et hul i samlingen', som direktøren selv udtrykker det. Hos Bruun Rasmussen Kunstauktioner, der har maleriet til salg, lyder vurderingen på 3,5-4 millioner kroner. Og det er her, Allis Hellelands problemer begynder. Årligt råder hun nemlig kun over knap seks millioner til at købe kunst for. Selvfølgelig har Statens Museum for Kunst mulighed for at søge hjælp hos private fonde, og det ville da også være en mulighed i denne situation. Gennem de sidste fem år har museets offentlige bevilling til kunstindkøb ligget mellem 5 og 6,5 millioner kroner, og fyrrer man så fire millioner af på et Vilhelm Hammershøi, er det indlysende, at der er andre ting, der ikke bliver købt.

Og netop museernes indkøbspolitik er noget, der har stor bevågenhed og ofte fører til ophedede debatter om favorisering af enkelte kunstnere, kunstnergrupper eller særlige stilarter. Fordi museerne naturligt nok aftager en stor del af den kunst, der bliver produceret, og fordi en del af indkøbene foretages for offentlige midler. 'Statens klike for kunst' hed en kampagne i Ekstra Bladet, der satte fokus på Jens Erik Sørensens, direktør for Aarhus Kunstmuseum, store indkøb af værker fra 80'er-gruppen De unge vilde – som blandt andet tæller Carstensen, Bonde, Frandsen og Kvium. Og i foråret

2003 blussede en kønsdebat op – en ph.d.-handling viste, at danske museer gennem de sidste 50 år har haft en overvældende for-kærlighed for værker udført af mandlige kunstnere. Derudover kan man fra tid til anden læse udtalelser eller indlæg fra gallerister og kunstnere, der føler sig overset og kritiserer museerne for at være for konservative i deres indkøb. Kendetegnende for debatten er dog, at den ofte er drevet af folk, der har anpartar i det store spil om kunstens penge.

“I det private erhvervsliv kunne de slet ikke forstå, hvorfor vi ikke blot solgte ud af vores samling, da vi skulle skaffe penge til det nye museum.”

Jens Erik Sørensen, direktør for ARoS

Museer vil være kunsthaller

Rune Gade, kunsthistoriker ved Københavns Universitet og anmelder for Dagbladet Information, mener nu ikke, der er grund til synderlig ophidselse, selv om han deler bekymringen om den kvindelige underrepræsentation. Generelt synes han, at museerne navigerer efter de klausuler, de er bundet af: "Nutidskunsten har dog fået større offentlig bevågenhed, og derfor føler museerne sig også i større grad forpligtigede til at købe nutidskunst. Det resulterer i, at museerne prioriterer skiftende udstillinger frem for permanente samlinger, og derfor bliver de til kunsthaller frem for museer uden egentlig at være det. ARoS er stadig et museum, men den forskydning, dets samling har fået i retning af nutidskunst siden 80'erne, giver netop et præg af kunsthaller. I København er der mange museer, som stræber

Af Henrik Kjerrungaard

efter at lave udstillinger af kunsthaltypen: Louisiana, Arken og X-rummet hos Statens Museum for Kunst." Netop den bevægelse peger på en vigtig problematik, som Rune Gade mener, museerne bør diskutere, nemlig at nutidskunsten ikke er særlig museumsegnet. Den grundlæggende ide med museer er jo netop, at de skal bevare ting for eftertiden, være med til at beskytte vores kulturarv og danne grundlaget for vores kulturhistorie – de er en del af et større oplysningsprojekt, hvor alle værker skal bevares i al evighed. "Nutidskunsten er svær integrere i evighedstanken. Der bliver eksempelvis gjort brug af installationer og performance, hvor der måske ikke engang er et færdigt værk, man kan bevare."

Nutidskunst svær at bevare

Jens Erik Sørensen, direktør for ARoS, er ikke utilbøjelig til at give Rune Gade ret: "Vores museumstankning stammer fra dengang, kunsten var virkeligheden overlegen, men i dag er kunsten blevet bragt ned på jorden og ind i vores dagligdag. Det er, som om nutidskunsten er skabt til nutiden, og at kunstnernes holdning er, at kan den bevares, er det okay, og kan den ikke, er det også okay." På Statens Museum for Kunst kender Allis Helleland også til problematikken om den besværlige nutidskunst. Eksempelvis råder museet over Kurt Trampedachs 'Sovende dreng i sofa' (1976-77), som i bogstaveligste forstand er ved at forvitte. "Det er nutidskunsten fra Fluxus og frem, der er meget svær at bevare. Fluxus skulle være flygtigt, det var en del af konceptet, og hvad gør vi så, når nu vi skal købe og bevare for eftertiden. Vi kan ikke bevare det, men sommetider køber vi det alligevel," siger

Topscore. På Aarhus Kunstmuseum har man de sidste 20 år købt 372 værker af Erik A. Frandsen (th.) og fået 45 i gave. Statens Museum har et helt rum til Richard Mortensens kunst (tv) - men kan næppe få plads til alle de værker, de har af ham. I perioden fra 1983-2003 fik de 336 værker af ham i gave og købte 5. Det giver ham en solid førsteplads over museets nye værker i de år. Se statistikkerne over værkerne på næste side.

FOTO: CASPER SEJERSEN (TV.) HENRIK STENBERG (TH.)

Allis Helleland. Ud over problemerne med konservering fylder nutidskunsten også meget, når den skal opmagasineres. Der kan stå mange klassiske oliemalerier på den plads, et sygehusmiljø eller en købmandsbutik optager. Og netop de penge, som magasiner, forskningsforpligtigelser og konservering sluger, gør museerne meget lidt manøvreedygtige, mener Rune Gade: "Der er indbygget en enorm konservatisme i museerne, fordi man er fokuseret på evigheden. Man har nogle store samlinger, som skal vedligeholdes, opbevares og forskes i. Derfor blusser der også diskussioner op om udskillelse af museernes magasinmateriale fra tid til anden."

Museer skal kunne sælge

I 1991 foreslog Jens Erik Sørensen, at Aarhus Kunstmuseum skulle skille sig af med den såkaldte Mønstedsamling, som var doneret til museet af margarinekongen Otto Mønsted. Det vakte stor bestyrtelse og en del kommentarer, da samme museum nogle år senere åbnede udstillingen 'Fra mørket', hvori der indgik en del værker fra Mønstedsamlingen. Det afholder dog langt fra Jens Erik Sørensen i stadig at mene, at museerne skal lettes for deres opbevaringsforpligtigelse i en eller anden form: "I det private erhvervsliv kunne de slet ikke forstå, hvorfor vi ikke blot solgte ud af vores samling, da vi skulle skaffe penge til det nye museum. Især set i lyset af, hvor mange penge vi bruger på at konservere værker og så ellers bare stille dem tilbage på lageret igen." Han mener, man burde lave et kunstmuseum i Danmark, hvor de forskellige museer kunne være filialer, og man ejede tingene i fællesskab: "Det ville betyde, at man kunne vise en stor international udstilling i Skive,

som man ellers ikke ville have mulighed for. Jeg er fuldstændig åben over for at invitere mine kollegaer indenfor i vores magasiner. Jeg har en del 80'er-kunst i kælderen, som jeg meget gerne stiller til rådighed. Vi hænger det ikke op, fordi museet er et helt andet sted i dag, end dengang vi købte det." Alternativt foreslår han, at man kunne samle al den kunst, museerne ikke længere var interesseret i at have i deres samlinger. Så kunne museerne selv og offentlige kontorer tage det, de gerne ville have, og resten kunne så sælges.

“Museerne prioriterer skiftende udstillinger frem for permanente samlinger, og derfor bliver de til kunsthaller frem for museer uden egentlig at være det”

Rune Gade, kunsthistoriker

"Når jeg siger sådan noget, bliver jeg altid mødt med, at så ville man måske have skilt sig af med Hammershøi i 30'erne. Men han ville jo ikke været forsvundet. Man kunne jo bare lægge nogle kræfter og midler i at købe ham tilbage. Det koster selvfølgelig penge. Men hvis museerne skal vedligeholde en kulturarv, som ikke er aktuel i en periode eller aldrig bliver det igen, koster det også mange penge." For Allis Helleland er det som beskrevet også et spørgsmål om penge. "Det er et problem, at vi ikke har flere penge. Vi har en lille sum, der skal dække 700 års kunst, og hvis der så kommer et Hammershøi eller Eckersberg til salg, så ryger der en del. I virkeligheden har vi alt for få midler til bare at gøre, som der står i loven." Hun tilføjer dog, at hun tror og håber på at kulturminis-

terens lovforslag, som vil gøre donationer til museer fradragsberettigede, kan betyde, at museet fremover kommer til at modtage flere penge fra private. Jens Erik Sørensen påpeger også, at der måske ikke nødvendigvis er harmoni mellem ambitioner, lovgivning og bevillinger. ARoS modtog 40 millioner fra Ny Carlsbergfondet til at købe nutidskunst for i forbindelse med overgangen fra Aarhus Kunstmuseum til ARoS. "Hvis ikke vi havde fået de penge, ville vi være endt som et provinsmuseum med meget moderne lokaler, for vi ville ikke have haft penge til at opfylde ambitionerne om at skabe et internationalt museum for moderne kunst. Og så ville vi i høj grad være blevet en kunsthaller."

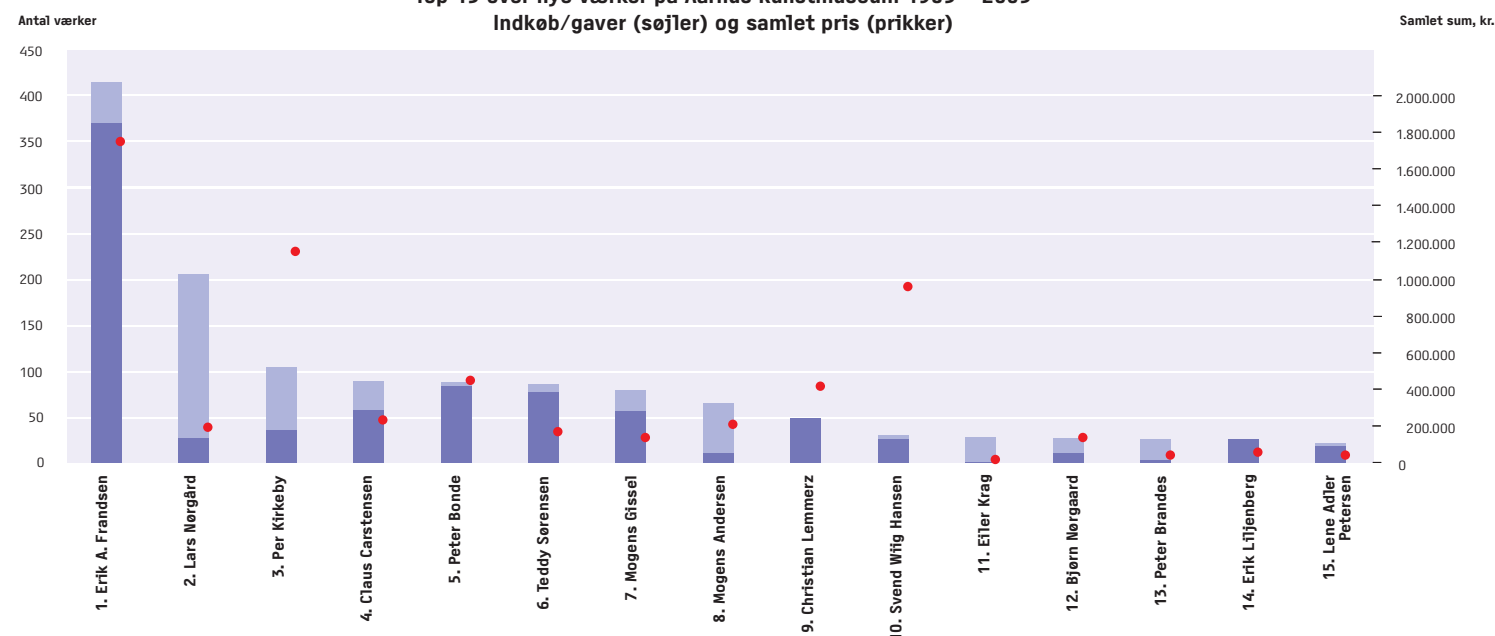
Rune Gade har det til gengæld meget dårligt med tanken om, at museerne skulle begynde at skille sig af med deres tidligere indkøb: "Jeg synes ikke, man skal bortsælge og udskille værker. De repræsenterer en kunsthistorisk værdi, som man ville miste. Desuden synes jeg, at det er problematisk, at man sætter sig til dommer over tidligere kunsthistorikeres indkøb. Den vurdering, man anlægger på et givent tidspunkt, vil altid ændre sig over tid – som det skete med Mønstedsamlingen", siger han. Til gengæld er han positiv over for tanken om et fælles magasin, som han mener, ville gøre museerne mere fleksible og manøvreedygtige.

Men ligegyldigt om museerne køber for få værker af kvinder, for mange værker af de vilde unge, som ender på et magasin, for lidt eller for meget nutidskunst, så er hverken Allis Helleland, Jens Erik Sørensen eller Rune Gade uenige i, at museernes betydning for kunsthistorien er ekstrem stor. ■

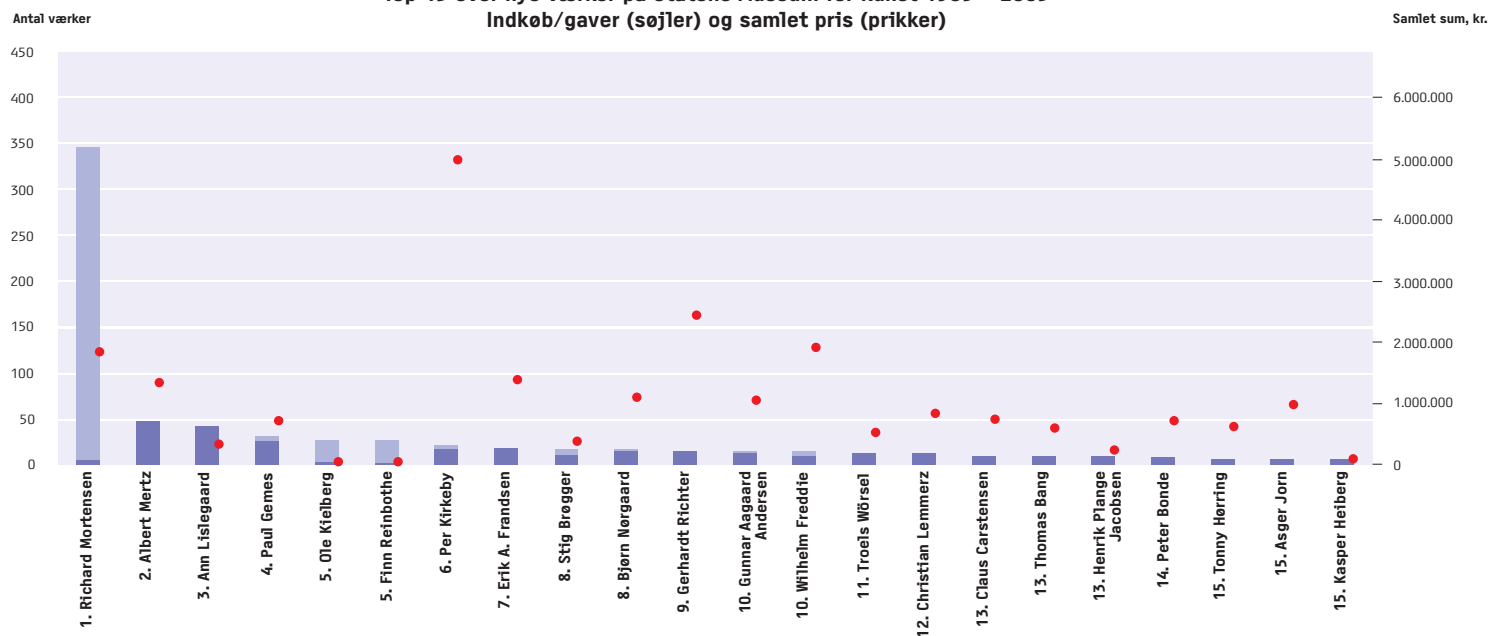
Nye værker. Vi bringer her en top 15 over Aarhus Kunstmuseum og Statens Museum for Kunsts indkøb og gaver de seneste 20 år. Søjlerne viser, at Statens Museum helt i tråd med sin opgave har forholdsvis få værker af mange kunstnere - selv her i toppen. For selv om Richard Mortensen toner højt over alle andre, viser tabellen, at langt de fleste Mortensen-værker er gaver. Anderledes ser det ud på Aarhus Kunstmuseum, hvor man har satset på at købe forholdsvis flere værker af de enkelte kunstnere i toppen.

DE FORETRUKNE

Top 15 over nye værker på Aarhus Kunstmuseum 1983 – 2003
Indkøb/gaver (søjler) og samlet pris (prikker)

Top 15 over nye værker på Statens Museum for Kunst 1983 – 2003
Indkøb/gaver (søjler) og samlet pris (prikker)

Tallene: I opgørelsen af antal værker skelnes der ikke mellem forskellige typer værker. Det betyder, at alle typer af værker (maleri, skulptur, tegning, m.m.) tæller lige meget, og at tallene derfor skal tages med forbehold. På Kulturministeriets hjem-

meside, www.kum.dk, ligger tallene bag undersøgelsen - her vil man også kunne se, hvad det er for en type værker, der er tale om. Se under menuen publikationer/ Kulturkontakten. Tallene er lavet på baggrund af museernes egne opgørelser.

Diagrammerne viser en top 15 over de kunstnere, museerne fik eller købte nye værker af i årene 1983-2003. Når der optræder flere end 15 kunstnere i oversigten, skyldes det, at der er flere kunstnere med samme antal værker.

Prikkerne viser, hvor mange penge museet har brugt på at købe en kunstners værker.

Street Art er med fornyet styrke skyllet ind over verdens storbyer de senere år. I farvandet mellem samtidskunst og graffiti synes gadekunsten bedøvende ligeglåd med kunstinstitutionens trykkende rammer og kuratorernes kritiske blikke. Den autonome kunststart vil ses.

MED GADEN SOM GALLERI

Af Lasse Lavrsen

Gennem de senere år har enhver, der har haft sin gang i en storby, kunnet opleve en opblomstring af den såkaldte Street Art. Millioner af plakater, graffitikunstværker og klistermærker er dukket op over hele verden. På lygtepæle, billboards, busser, toge eller direkte sprayet på byens vægge har kunstværker vist sig for byens indbyggere og insisteret på at blive set og oplevet.

Herhjemme har københavnere set en kunstner som f.eks. Husk Mit Navns plakater hænge på mængen en husmur. Gaden har virket som et åbent galleri, hvor Husk Mit Navn har fremvist sine udstillinger eller 'kampagner'. En af de første plakaterier var den såkaldte 'Vinterpik', og senere fulgte kampagnen 'Sig ja/nej til krig'. Her havde Husk Mit Navn afbilledet en mærkværdig dyrisk størrelse under overskriften 'Sig nej til krig'. Men ud af dyrets mund kom et 'ja'. Kampagnerne har efterhånden slået Husk Mit Navns navn fast i den offentlige bevidsthed

og gjort ham respekteret på den københavnske kunstscene.

Ulovlig kunst
Street Art er ofte udført ulovligt, og af samme grund er de fleste gadekunstnere anonyme for offentligheden. Men ligesom det er tilfældet med Husk Mit Navn, har det ikke forhindret kunstnerne i at blive kendte og for nogles vedkommende tilbudt som rockstjerner. Det gælder for eksempel den britiske Banksy, der udstiller overalt i verdens storbyer – også København. Men Banksy nøjes ikke kun med at udstille på byens vægge. Når museerne ikke vil udstille ham, tager han sagen i egen hånd. Som da han i efteråret brød ind på Tate Modern Gallery i London for at hænge sit eget værk op. Værket hang der i tre uger, før nogen opdagede det.

Skal forstås af alle
Det er svært at finde fællesnævnerne for gadekunstnerne. Der er mere tale om en genre, der gør brug af et bestemt medie

– gaden – end en decideret kunstbevægelse. Alligevel findes nogle gennemgående fællestræk mellem en stor del af de mest fremtrædende kunstnere: De fleste har en baggrund fra det klassiske graffiti miljø, og Street Art bliver da også af nogle betegnet som postgraffiti eller neo-graffiti. Men hvor graffitien i højere grad handler om selve den ulovlige handling og om at indtage det offentlige rum med sit navn, synes Street Art at række længere end det. Her bærer kunstværket budskaber, der skal og kan forstås og opleves af alle. Med lån fra reklamerne og gamle propagandaplakaters grafiske sprog bombarderer de gaden med billeder og paradoksale budskaber.

Indenfor i varmen
Street Art har en del til fælles med den avantgardekunst, der blev skabt i begyndelsen af forrige århundrede. For som avantgarden gør den også op med kunstens institutioner: Når kunstneren har gaden til sin rådighed, spiller museer og gallerier en

mindre rolle. Men præcis som for godt 100 år siden har kunstinstitutionerne også i dag svaret igen ved at trække kunsten indenfor. Herhjemme har særligt Galleri V1 på Vesterbro i København udstillet gadekunstnerne. Galleriet har blandt andet vist værker af Husk Mit Navn, Banksy og den amerikanske pioner inden for moderne Street Art, Shepard Fairey. Men kurator og gallerist for V1, Jesper Elg, ser ikke noget problem i at invitere gadekunsten indenfor. "Jeg opfatter Street Arten på lige fod, med alle mulige andre kunstarter," forklarer Jesper Elg. "Den er mere at betragte som et medie i lighed med skulpturen eller maleriet. Derfor kan det som kunstform fungere glimrende indenfor, og det har de kunstnere, vi har udstillet, også givet udtryk for. Det er klart, at det ulovlige element forsvinder når man udstiller på galleri, og hele den act der ligger i værker forsvinder. Men kunstnerne tilpasser deres værker til det rum de står i, hvad enten det er gaden eller galleriet," siger Jesper Elg. ■

"Jeg er den afrikanske Walt Disney fanget i en hvid mands krop", står der på gadekunstneren Husk Mit Navns hjemmeside www.huskmitnavn.dk De seneste tre år har han lavet kampagner på Københavns mure - som her, hvor et firkanteret menneske måske, måske ikke, siger ja til at sige nej til krigen mod Irak. Et udtryk for den forvirring han selv følte, har Husk Mit Navn udtalt.

Mange mennesker køber musik og bøger og er derfor med til at bestemme, hvilke kunstnere der klarer sig. Men med billedkunsten er det en anden sag, mener den engelske gadekunstner Banksy. Billedkunsten er lavet af få mennesker til få mennesker; resten kigger bare på som en flok turister. Det gør han op med i sin kunst. Her har et par af hans bemalede køer et sted i London.

Hvad skal der til for at slå igennem som kunstner? Handler det om flid, støtte, selvbevidsthed, moral, det gode håndværk – eller er det mest af alt et spørgsmål om held? Det diskuterer gallerist **Henrik Kampmann** og grafiker **Sys Hindsbo**, der er medlem af Statens Kunstfond.

ET SPØRGSMÅL OM HELD

Af Mikael Jalving, Kulturministeriet
Foto: Henrik Stenberg

Kunst begynder med talent. Men hvad kræver det ellers at slå igennem – gerne internationalt? Det spørgsmål stillede vi to forskellige aktører på den danske kunstscene. Den ene er galleristen Henrik Kampmann, der lever af at sælge billedkunst og er formand for Dansk Galleri Sammenslutning. Den anden er Sys Hindsbo, der udover selv at være aktiv kunstner, sidder i Kunstfondens bestyrelse og udsmykningsudvalg.

Hvordan får man international succes som kunstner?

Hindsbo: Det er sjovt, at du netop fremhæver international succes. Det er et krav, som min generation ikke har været plaget af. Jeg tænker ikke i internationale baner, og jeg véd heller ikke, hvordan jeg ville have reageret, hvis jeg havde mødt interesse udefra.

Kampmann: Det er interessant, fordi generationen før var meget internationalt orienteret og slog igennem netop i udlandet – Asger Jorn m.fl. Men den næste genera-

tion var ligeglad, den hyggede sig, og det er pudsigt nok generationen efter Kunstfondens oprettelse. I dag står vi så med en generation, der atter er meget opsat på at få international succes og i høj grad også får det – støttet af bl.a. den danske stat. Hvis du f.eks. tager Olafur Eliasson, der er blevet støttet i hoved og røv af Dansk Center for Billedkunst, så må man sige, at det er utrolig mange penge at satse på ét navn, men det er lykkedes. Det er en ægte succeshistorie!

Hindsbo: International succes har aldrig fascineret mig, fordi den ikke siger noget om, hvor god kunsten er.

Men hvad skal der til for at få den?

Kampmann: Min første indskydelse er held. Succes er først og fremmest et spørgsmål om held og timing.

Hindsbo: Ja, held, flid og så en vældig portion selvbevidsthed. Det er en bestemt natur, der slår igennem. Det er også vigtigt for

en ung kunstner at have en jævnaldrende kunsthistoriker ved sin side, for sammen kan de lave et positivt fremstød. Der er flere faktorer, der giver succes, men jeg vil gerne understrege, at det ikke dermed er stor kunst. Det fornægter sig aldrig, når man ser noget originalt. Ikke nødvendigvis, fordi det appellerer til en køber, men fordi det har noget andet. Jeg mener, at der findes noget, som skal have penge, selv om der ikke er købere til det. Hvis staten ikke skal støtte det, hvem skal så?

Kampmann: Hvorfor skal det støttes?

Hindsbo: Fordi det betyder noget for kunstudøvelsen. Der skal være råd til kunstens grundforskning, hvor nye tanker og idéer kommer frem. Grundforskningen er forudsætningen for de store resultater.

Kampmann: Det er jo den gamle diskussion. For det første: Hvorfor skal kunsten støttes? Og hvis man er enige om, at det skal den: Hvorfor skal vi støtte den kunst, der kvalificerer sig ved at være

ikke-kommerciel? Er det særligt fint?

Hindsbo: Det vil jeg nu ikke sige. Man kan bare konstatere, at når f.eks. Statens Kunstfond køber et værk, så virker det stimulerende på andre købere. Det skaber en bølge. Der ville være virkelig tomt på kunstscenen, hvis ikke der var offentlig støtte.

Kampmann: Nu må du ikke glemme, at jeg er principiel modstander af statsstøtte til kunst. Hvorfor ikke i stedet støtte cykelsmedene på Nørrebro? De er undervurderede, det er kunstnerne ikke. Hvis det endelig skal være, så foretrækker jeg støtte til kunstens infrastruktur, dvs. udstillinger, kataloger, gallerier, biennaler, messer osv. Altså en støtte til kunstens landevej frem for til enkelte kunstnere, for landevejen kan alle gøre brug af. Det er ligesom, når du i underudviklede lande støtter veje, telefoner mm. En sådan støtte ville være bedre for samfundet end bare at sige til den heldige kunstner: Værsgo, her har du en pose penge! →

BLÅ BOG

Henrik Kampmann, f. 1941. Handelsuddannet med en MBA fra Schweiz. I en årrække ansvarlig for auktionerne med moderne kunst hos Bruun Rasmussen Kunstauktioner. Siden 1979 ejer og daglig leder af Galleri Henrik Kampmann i Gothersgade i København. Formand for Dansk Galleri Sammenslutning.

BLÅ BOG

Sys Hindsbo, f. 1944. Grafiker, billedhugger. Uddannet fra Kunstakademiets Billedhugger-skole og Grafisk Skole. Medl. af Akademirådet siden 1984 og præsident samme sted 1998-2001 og fmd. for Kunstfondens Legat- og Indkøbsudvalg siden 2002 samt udsmykningsudvalget samme sted. Har modtaget adskillige legater og stipendier, bl.a. fra Statens Kunstfond 1974, 1976, 1978, 1979 og 1981.

Resultatet er, at kunstnere i dag opfatter kunststøtten som en slags socialt sikkerhedsnet, det er deres private kasse...

Hindsbo: Sikke noget vrøv! Der er ingen automatik dér. Du skulle se mine kollegers hvide ansigter, når de går og venter på en afgørelse i Kunstfonden. Min fornemmelse er faktisk, at det, du kalder kunstens infrastruktur, næsten er blevet vigtigere end kunsten selv.

Hvis vi vender blikket mod Kunstakademiets rolle, så kan man spørge, om professorerne skal promovere deres elever?

Hindsbo: Nej, det er ikke deres opgave. De skal undervise dem i at lave kunst og give dem indsigt i verden – lidt mere viden er aldrig af vejen...

Kampmann: Naturligvis skal professorerne promovere deres bedste elever. De skal jo ud i den rigtige verden bagefter. Hvis du uddanner kunstnere, som kun har én mæcen, nemlig staten, så skal det gå galt. Det bliver til en lukket verden, som ikke kan undgå at blive indspist.

Hindsbo: Hvordan er den indspist? Jeg synes, du skal huske på, at Akademiet består af nogle fantastisk vitale elever, der hiver verden ind. Det er da rigtigt, at man kommer ud i kuld og årgange fra Akademiet. Det er sådan, man får sin bevidsthed som kunstner.

Kampmann: Jeg vil hellere kalde det for netværk. Det er, hvad du får ud af at gå på Akademiet. Indspistheden bestod tidligere i – dengang vi havde debatten om Statens klike for kunst – at man ikke kunne se, hvad kriteriet var for at blive professor eller ansat i det system. Var der overhovedet kriterier? Siden er der blevet ryddet op, og det går meget bedre i dag. Vi har fået en kulturminister, der interesserer sig for billedkunst, og det er nyt.

Hindsbo: Vi kan godt blive enige om, at det går godt for billedkunsten. Sjældent er der blevet tilført billedkunsten så mange midler som nu, og det er jeg naturligvis glad for.

Kampmann: Jeg tænker også på de nye afskrivnings- og skatteregler, som øger salget af kunst. Det er det eneste rigtige. Tidligere var der tale om diskrimination af en hel branche, fordi man

kunne afskrive indkøb af alt muligt, men ikke hvis det gjaldt kunst.

Hindsbo: Jeg er også godt tilfreds med de nye regler. Men reglerne er ikke skabt med henblik på f.eks. direktørens kone, der har et lille hjemmemaleri, og som så afskriver det. Derfor skal vi også fortsat have Akademirådet for at sikre, at det, der bliver afskrevet skattemæssigt, er i orden eller har et vist niveau.

“Det er også vigtigt for en ung kunstner at have en jævnaldrende kunsthistoriker ved sin side, for sammen kan de lave et positivt fremstød.”

Sys Hindsbo

Kampmann: Det er da fuldstændigt ligegyldigt! Det er en overflødig kontrol.

Hindsbo: Nej, det mener jeg ikke, for reglerne skal bevare en værdi...

Kampmann: Det skal de da netop ikke. Værkerne bliver jo afskrevet.

Hindsbo: Jeg mener den kunstneriske værdi. Idéen er jo ikke, at den dårlige kunst skal købes.

Kampmann: Det er der efter min mening ingen, der skal blande sig i. Den ny ordning betyder et større salg og giver kunsten bedre betingelser, hvilket også er godt for mig, fordi jeg lever af at udvælge, præsentere og sælge samtidskunst.

Hvor vigtig er succes for en kunstnerkarriere?

Kampmann: Du kan ikke udvikle dig uden lidt succes. Derfor kan statsstøtte gøre godt for den enkelte. Det er svært at holde dampen oppe, hvis du går rundt på et nedlagt mejeri i Sdr. Vulstrup og lader dig inspirere af naturen og din arbejdsløse ægtefælle.

Hindsbo: Ja, det er det da. Problemet er som sagt, at det er alt det udenom kunsten, der vinder frem – også i Kunstrådet. Kunstens landevej, som du kalder den. Det er ligesom med påskeæg, hvor indpakningen er vigtigere end indholdet. Her går udviklingen den forkerte vej!

Kampmann: Det lyder flot, og du vil sikkert kunne skrive en spæn-

dende bog om det, men sådan hænger det bare ikke sammen. Folk, der investerer, skaber ikke noget, de er skidebange. Du kan lave noget hype, altså medieopmærksomhed omkring f.eks. Saatchis kunstsamling, men det skal jo holde, når alle de kritiske blikke møder kunsten. Det kan være, at vi griner os selv ihjel, når vi om 20 år genser alle de moderne installationer, hahaha...

Vil det blive lettere eller sværere at slå igennem på kunstscenen om 10 år?

Kampmann: Det er svært at svare på, men vi kan se, at interessen for kunst er stærkt voksende. I hele den vestlige verden er det store prestigebyggeri et kunstmuseum. Det er ikke katedraler som i middelalderen eller biblioteker som i 1950’erne eller idrætshaller som i 1960’erne, det er kunstmuseer. Folk står i kø i kilometervis for at se en spændende udstilling. Og det kommer kunstnerne til gode. Men det bliver også en mere rå branche – og så set fra mit bord. Der er en tendens til, at museerne går gallerierne i bedene og holder salgsudstillinger. Det er en konkurrence, som gallerierne må tage op og vise, at de har bedre føling med tidens tendenser. Mit gæt er, at om10 år vil interessen for kunst være endnu større end i dag, og det vil være endnu vigtigere at støtte kunstens infrastruktur. Men kunststøtten vil ikke være afskaffet!

“Det er svært at holde dampen oppe, hvis du går rundt på et nedlagt mejeri i Sdr. Vulstrup og lader dig inspirere af naturen og din arbejdsløse ægtefælle.”

Henrik Kampmann

Hindsbo: Nej, det må vi da ikke håbe. Heldigvis er maleriet på vej tilbage. De unge er begyndt at male, det lover godt, og der er allerede nogle fantastisk dygtige og helt unge malere iblandt. Pludselig må man gerne male igen! I lang tid behøvede man ikke at kunne tegne eller male, man behøvede ikke at have noget håndværk eller en faglighed. Kunstner det kunne man jo altid blive! Men i dag kommer det gode håndværk tilbage, og det vil trække niveauet op. Konkurrencen ser med andre ord ikke ud til at blive mindre.

Ligger succesen og venter i en form for multikulturel kunst? Jeg tænker på, at Københavns Kommune har opstillet det mål, at Det Kgl. Tetater skal have mindst 5 pct. indvandrere i sit publikum?

Hindsbo: Er det rigtigt?

Kampmann: Ja, sikke noget gas. Kunst er i sig selv multikulturel.

Hindsbo: Hvis du tænker på indvandrere, så er det ikke med billeder, at de vil få succes. Mange er jo vokset op med billedforbud og vil derfor snarere få succes inden for musikken og teatret, det ser vi allerede, og det virker fornyende. Uanset hvad, så vil al kunst med en bestemt hensigt dø. Du kan ikke bare gå ud og lave multikulturel kunst, som var det en vare eller en bestillingsopgave. Hensigtsmæssighed er en uheldig indtrængning i kunsten, og det er i øvrigt med til at gøre den kedelig. I stedet tror jeg, at vi vil se en ny politisk kunst – f.eks. efter Irak-krigen. Det håber jeg. En slags moralsk kunst. Fordi vi atter bliver optaget af de menneskelige grundvilkår, i og med at krigen gør dem så synlige.

Kampmann: Den tror jeg heller ikke på. Vores egen generation, som var meget politisk, har jo tabt ad helvede til. Det er jo fuldstændig omsonst! Hele Vietnamprotesten og alle atommarcherne har været ét stort slag i bolledejen og et kolossalt spild af energi. Den unge generation er komplet tilglad.

Hindsbo: Jo, men vi ville det gode.

Kampmann: Muligvis, men ideologiernes tid er forbi, og vi lever i dag i en meget upolitisk tid: Jeg tvivler på, at det vil ændre sig.

Hvad hvis Al-Quaeda sprænger en bombe i København?

Kampmann: Det spiller ingen rolle. Utrygheden bliver ikke lige så grel som 1960’ernes atomfrygt og under Cubakrisen.

Hindsbo: Jeg er sikker på, at vi er på vej til igen at tage de store ord i brug – Det Gode og Det Onde. Der kommer en kunstnerisk søgning mod de dér store billeder og begreber. Noget nyt er på vej, en besindelse, måske. En mere politisk kunst.

Kampmann: God kunst er altid politisk. ■

KUNSTENS SYSTEMFEJL

Af Michael Møller og Niels Chr. Nielsen, professorer v/ Institut for

Finansiering, Copenhagen Business School

Offentlige debatter kommer tit til at handle om personer i stedet for principper. Det skyldes ikke mindst, at personstof sælger bedre end principstof i de moderne medier, hvilket også er noget af det første, de studerende lærer på Journalisthøjskolen. Alligevel er der forskel på debattraditionen inden for forskellige områder. I økonomi lægges vægten normalt på principper. Kunst er ikke en videnskab. Debatten om kunst er derfor ofte mere personfikseret.

For nogle år siden kørte Ekstra Bladet en meget personfikseret kampagne, hvor der blev givet udtryk for, at der var en kunstklike, der gjorde, at nogle ganske få kunstnere var storleverandører til landets museer. Kampagnen førte til udgivelsen af en stor ministeriel redegørelse for kunstmuseernes indkøb af kunst i perioden 1989-98. Redegørelsen bestod af knap 20 sider tekst og over 100 sider bilag, så man for hver eneste kunstner kunne se, hvad hvert eneste museum i landet havde købt af den pågældende. Mere personfikseret undersøgelse er vanskelig at forestille sig. Og redegørelsen kunne selvfølgelig hverken be- eller afkræfte, at der var stærke klikker i dansk kunstliv.

Eksemplet illustrerer savnet af mere grundlæggende, principielle overvejelser i den

danske kunstdebat. Lad os blot nævne fire principielle problemstillinger, der stort set ikke bliver diskuteret:

For det første forholdet mellem nationalisme og internationalisme. For det andet forholdet mellem kulturarv og borgerhensyn. For det tredje spørgsmålet om det, der inden for økonomien kaldes corporate governance. Og for det fjerde problemet med kunstens proletariat. Lad os se på emnerne ét efter ét.

Fortsat nationalisme?

Ca. 80 pct. af al kunst på danske museer er dansk. Den udenlandske kunst er hovedsagelig af ældre art. De seneste 150 år har andelen af indkøbt dansk kunst været tæt på 90 pct. Det er ikke tilfældigt. Museerne har som altafgørende hovedregel et vedtægtsbestemt ansvarsområde, som kun omfatter dele af dansk kulturarv. Kun ganske få museer har udenlandsk kunst som en del af deres ansvarsområde. Der har i dansk museumspolitik kun været en beskeden debat om, hvorvidt denne vægtning er optimal. Bør andelen af international kunst være større eller mindre, end den er i dag?

Der kan i den forbindelse være grund til at overveje, i hvilket omfang markedsmekanismerne og styringsmekanismerne sikrer danskerne tilstrækkelig adgang til god nyere

udenlandsk kunst. For så vidt angår den offentlige kunst – offentlige pladser, bygninger med videre – synes der at være en vis tendens til, at der vælges danske kunstnere, måske endog med en vis overrepræsentation af lokale kunstnere. Og gallerier, kunstforeninger med videre har samme stærke tendens til at fokusere på dansk kunst.

Det er derfor et rimeligt spørgsmål at rejse, om der gøres nok for at sikre udenlandsk kunst en rimelig rolle i det offentlige rum i Danmark. På det økonomiske område søger man gennem licitationer at sikre, at staten ikke foretrækker danske leverandører frem for udenlandske. Og når det drejer sig om arkitektur, er den danske stolthed jo ubeskrivelig stor i forbindelse med byggeriet af operaen i Sydney. Der er imidlertid problemer med licitationer på det billedkunstneriske område. Derfor ville det måske være en god idé, hvis en vis andel af indkøbene skal være udenlandske kunstnere, eventuelt at man valgte udenlandske rådgivere ved valg af udsmykning. I erhvervsvirksomheder og i forskning føres i dag en stærk diskussion om behovet for at få udenlandske kapaciteter til Danmark. Det gør der ikke i kunstens verden.

Det siger vi, selv om Kulturministeriet de senere år har drejet fokus bort fra dansk kultureksport – først og fremmest til gavn for →

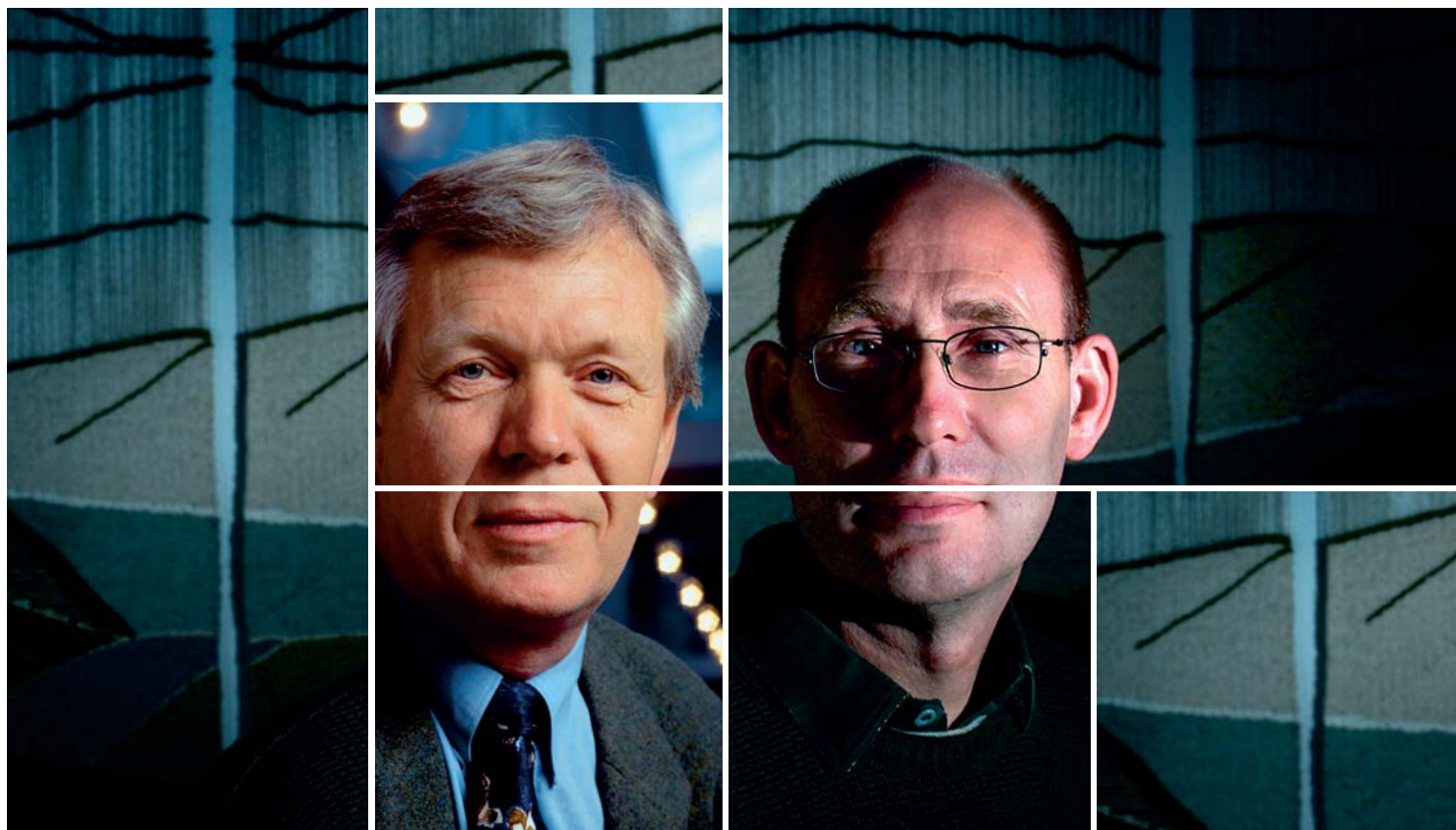

FOTO: NF / SCANPIX (TVA) CLAUDS BECH ANDERSEN / SCANPIX (TH.)

“Museer er blevet langt mere publikumsvenlige, end de var for 30 år siden. Men på indkøbssiden er viljen til indkøb af populære, skønt ikke kunstnerisk nyskabende, kunstnere, beskeden... Man kunne rejse spørgsmålet, om der også i museumspolitikken bør indgå hensyn til museumsgæsterne og ikke kun til “den danske kulturarv”

BLÅ BOG

Michael Møller, (th.) f. 1951, cand.polit. og lic.polit. Siden 1988 professor ved Institut for Finansiering (CBS).

Niels Chr. Nielsen (tv.), f. 1942, cand.oecon., ph.d. og dr. polit. Siden 1979 professor ved Institut for Finansiering (CBS).

Sammen har de bl.a. skrevet bogen *Kunst – økonomisk set*, der udkom i 1999.

danske kunstnere, dvs. ganske almindelig og banal eksportstøtte – til kulturudveksling. Men det synes dog stadig at halte noget. På Kulturministeriets hjemmeside står bl.a.:

“Kulturudveksling med udlandet er af stor betydning for dansk kunst og kultur. Ikke alene i den traditionelle forstand, at dansk kunst og kultur dermed ‘markedsføres i udlandet’, men i endnu højere grad fordi danske kunstnere – og dermed dansk kunst – udvikler sig i mødet med kunst og kunstnere i eller fra andre lande. Derfor tales der i denne sammenhæng ikke længere om kultureksport, men om kulturudveksling.”

Fortolkning er altid vanskelig. Men man får let en fornemmelse af, at denne politik er møntet mere på de danske kunstnere end på den danske befolkning.

Mere service, mindre kulturarv

Spørgsmålet leder videre til spørgsmålet om kulturarven. Det er klart, at hvis museers eneste formål er at sikre den danske kulturarv, så skal overvægten af dansk kunst være knusende. Men det er vel også klart, at det ikke er det eneste formål. Ellers havde vi ikke brug for f.eks. Louisiana. Formålet med museer er også at sikre borgerne mulighed for at få kunstneriske oplevelser – og disse kan man som bekendt også få fra udenlandske kunstneres værker.

Der kan måske være grund til at sammenligne museer med biblioteker. Det Kgl. Bibliotek sørger for at indsamle eksemplarer af praktisk talt alt trykt materiale. Derudover har landets biblioteker som væsentlig opgave at sikre, at borgerne kan låne både danske og udenlandske forfattere. Og hvad mere er: Man sikrer, at bor-

gerne ikke alene kan låne bøger af “litterær værdi”, men også almindelige underholdningsromaner. Parallellt til bibliotekerne rejser to spørgsmål:

I hvilket omfang bør museerne give borgerne mulighed for at se udenlandsk kunst? Der er næppe tvivl om, at bibliotekernes andel af bøger af udenlandske forfattere er væsentligt større end museernes andel af udenlandske kunstnere.

Man kan også rejse spørgsmålet, om museer bør tilvejebringe muligheden for, at borgerne kan se mere populær kunst, som ikke står så højt i den professionelle kunstverdens øjne – på samme måde som bibliotekerne giver borgerne mulighed for at læse John Grisham og Jeffrey Archer?

Museer er blevet langt mere publikumsvenlige, end de var for 30 år siden. Men på indkøbssiden er viljen til indkøb af populære, skønt ikke kunstnerisk nyskabende, kunstnere, beskeden. Auktionsstatistikkerne fortæller, at f.eks. malere som Brendekilde, Fischer, Mønsted og Holsøe er ganske højt værdsat af det kunstnende publikum både i Danmark og udlandet, mens de kun i ganske ringe omfang er repræsenteret på museerne. Når de er værdsat af det kunstnende publikum, synes det en rimelig antagelse, at de også vil være værdsat af museumsgæster, hvad enten det er turister eller danskere.

For at forhindre enhver mulighed for misfortolkning skal det understreges, at der heri ikke ligger, at museumskøb udelukkende skal styres af efterspørgslen. Men man kunne rejse spørgsmålet, om der også i museumspolitikken bør indgå hensyn til museumsgæster-

ne og ikke kun til “den danske kulturarv”.

Corporate governance i kunstsektoren

Corporate governance – et modeord i økonomien – beskæftiger sig bl.a. med, om vi har de rette systemer. På læreanstalter må afgående professorer f.eks. ikke være med til at ansætte deres efterfølger for at mindske risikoen for indavl og nepotisme. Specielt i USA vil man af samme grund ikke ansætte folk på samme universitet eller fakultet, hvor de har taget deres uddannelse. På samme måde søger man i børsnoterede virksomheder at sikre, at der gælder regler, der gør det lettere at udskifte dårligere ledere, herunder ledere der varetager andre målsætninger end dem, de er ansat til at varetage.

Snarere end at diskutere spørgsmålet om enkeltpersoners forbindelser med hinanden og eventuel nepotisme er det væsentligt overordnet at diskutere, hvorvidt systemet er indrettet optimalt. For efterhånden en halv snes år siden nedsatte Kulturministeriet et udvalg vedrørende etablering af et sekretariat til styrkelse af formidling af især nutidig dansk og udenlandsk billedkunst. Udvalget anbefalede, at bestyrelsen for et sådant sekretariat i høj grad skulle udpeges af kunstnersammenslutninger. Der var ingen diskussion af en eventuel risiko for, at der så meget let blev brugt for få penge på at skaffe udenlandsk kunst til Danmark og for mange penge på at formidle dansk kunst til udlandet.

Kunstens proletariat

En del erhverv er karakteriseret ved, at indkomstfordelingen er ekstremt skæv. Satses man på at blive fotomodel, forfatter, filmskuespiller eller fodboldspiller, har man hermed valgt et erhverv med en lille forgyldt overklasse. J.R. Rowlings, Brad Pitt og David Beckham har indkomster, der vil gøre dem til milliardærer, hvis de ikke er det allerede.

Det naturlige modstykke hertil er, at sådanne erhverv har en stor underklasse af personer med meget lave indkomster. Billedkunstnererhvervet er et sådant erhverv. Picassos milliardindtægter modsvares af, at der er et stort proletariat af kunstnere, der har meget lave indtægter.

Nu er penge ikke alt. Folk vælger også erhverv ud fra, om erhvervet giver personlig tilfredsstillelse, status eller måske berømmelse. Kunstnererhvervet er kendetegnet ved at score højt på alle disse områder. Det er et frit erhverv, hvor man gør, hvad man selv vil; reklametegneren har ikke samme frihed. Samtidig bliver de succesfulde kunstnere berømte. De fleste har formodentligt lettere ved at nævne 10 berømte malere end 10 berømte læger, for slet ikke at tale om 10 kendte revisorer. Alle disse forhold gør tilsammen, at kunstnererhvervet er forudbestemt til at blive et erhverv med et stort proletariat.

Og så har vi endda ikke nævnt det måske værste problem for kunstnererhvervet: pro-

blemet med at bedømme egne evner. I få erhverv er det så vanskeligt at bedømme egne evner. Det ligger til mennesket at være optimist og overvurdere egne evner, men den 14-årige dreng ved med relativ stor sikkerhed, om han har en chance for at slå igennem som fodboldspiller. Den 20-årige pige ved, om hun har en chance som model. Men for en lille række erhverv – heriblandt billedkunstnere og forfattere – er det umådeligt vanskeligt at bedømme egne evner og chancen for succes. Alt i alt er der mange grunde til at kunstnererhvervet altid vil være et erhverv med et stort økonomisk proletariat.

Problemet er uløseligt, men man kunne muligvis mindske det ved at gøre mere for at afskrække folk fra at vælge dette erhverv ved at tydeliggøre risikoen for fiasko. I den danske kunstdebat drejer alle løsningsforslag på proletariseringens problemet sig imidlertid om at skaffe flere midler til kunstnererhvervet, det være sig gennem større bevillinger, bedre skatteregler for kunstnere eller erhvervsliv osv. Men disse løsninger er alle kortsigtsløsninger, der på længere sigt vil forøge problemet. Flere penge til kunstsektoren vil som hovedregel føre til højere indkomster i toppen. De rigeste vil blive endnu rigere og gøre erhvervet mere attraktivt og derved tiltrække flere. Flere penge til kunsten betyder derfor også flere fattige kunstnere. Flere penge til kunsten skal man derfor give, hvis man ønsker mere kunst og flere kunstnere. ■

FOTO: MARIA HEDEGAARD / SCANPIX

Kritik af Carlsberg. Galleriejer Nicolai Wallner kritiserer Ny Carlsbergfondet for at overse de unge kunstnere. Forfejlet siger både fondsmedlem Karsten Ohrt og kunstneren Bjørn Nørgaard.

KAMPEN OM DE PRIVATE KUNSTKRONER

Siden diskussionen om det private engagement i kulturlivet igen blussede op sidste efterår, har politikkerne skændtes om, hvor meget og hvordan de private fonde påvirker dansk kulturliv. Og der er næppe noget andet område, hvor debatten er lige så ophedet som inden for billedkunsten. Her fyger beskyldninger om konservatisme og kammerateri gennem luften, og målet for kritikken er ikke overraskende Ny Carlsbergfondet. For i modsætning til en række af de andre områder i kulturlivet er billedkunsten karakteriseret ved kun at have én stor aktør blandt de private fonde. Med et budget på mellem 50 og 100 mio. kr. om året løfter Ny Carlsbergfondet sig tårnhøjt over de øvrige fonde, der støtter billedkunsten. Bikubenfonden, Velux Fonden og Augustinus Fonden spiller på trods af deres solide økonomi en lille rolle på netop dette område. Set i lyset af, at de danske museer ofte har mindre end 100.000 kr. til indkøb om året, bliver der helt naturligt rift om pengene fra den

gamle bryggers pengetank. Ny Carlsbergfondets størrelse og dermed indflydelse på, hvilke værker der købes til museerne landet over, har ført til en diskussion om, hvorvidt fondets direktion med Hans Edvard Nørregård-Nielsen i spidsen bruger deres penge fornuftigt. Naser Khader fra De Radikale mener, at fondene køber mainstream med det resultat, at nye og anderledes kunstnere falder fra.

“Kritikken af, at vi har svigtet de unge, er ikke rigtig. Vi har bare ikke modtaget ansøgninger om 90’er generationen fra museerne i stor udstrækning.”

Karsten Ohrt, direktionsmedlem Ny Carlsbergfondet

“De unge kunstnere er totalt overset, fordi der sidder folk i fondenes bestyrelser, der har siddet der i 30 år,” sagde Naser Khader for nylig. Kritikken bakkes op af galleriejer

Nicolai Wallner. “Kunstnere som ikke er i samme generation som bestyrelsesmedlemmerne i Ny Carlsbergfondet ignorerer systematisk. Det er ærgerligt, at fondets indsats for kunsten i Danmark begrænser sig til nogle årlige indkøb hos de gamle gallerier af nogle af de gamle kunstnere,” siger Nicolai Wallner.

Ikke kunstnerfond Kritikken preller af på Karsten Ohrt, direktionsmedlem i Ny Carlsbergfondet. “Det er væsentligt at holde fast i, at vi ikke er sat i verden for at betale for billedkunst i Danmark. Vi er sat i verden for at støtte Glyptoteket og andre danske museer, samt udvikle og tilfredsstillende sansen for – og trangen til kunst i Danmark. Vi er ikke en kunstnerfond. Det er der mange, der tror, men de har ikke læst vores fundats. Vi kunne vælge at koncentrere hele vores indsats om Glyptoteket og andre museer fra den ene dag til den anden, hvis vi ønskede det,” siger Karsten Ohrt.

Af Nikolaj Thomassen

Nicolai Wallner mener, det er en mærkelig måde at besvare kritikken på. “Ny Carlsbergfondet kan da sikkert godt lade være med at koncentrere sig om samtidskunst, men hvilken glæde ville de have ud af det? Kritikken af Ny Carlsberg handler ikke om misundelse eller om, at vi også vil have noget fra dem. Den handler i første omgang om, at der mangler en dialog om den kunst og de udstillinger, som vi gerne vil vise til Ny Carlsbergfondet og andre, som også interesserer sig for kunst,” siger Nicolai Wallner. Han tilføjer, at hverken han eller andre kritikere tror, at Ny Carlsberg er en kunstnerfond. De fleste kritikere er fuldt ud orienteret om fondets fundats, siger Nicolai Wallner og tilføjer: “Det er bare ærgerligt, at fondet tolker formuleringen ‘trangen til kunst i Danmark’ på en måde, så de begrænser deres støtte til en lille, bestemt gruppe kunstnere.”

Karsten Ohrt er klar over, at Ny

Der er kun en privat fond, der reelt spiller en rolle for billedkunsten i Danmark: **Ny Carlsbergfondet**. Fonden kritiseres for at være gammeldags – men er det rigtigt, og kan man overhovedet blande sig i private fondes dispositioner?

Carlsbergfondet har stor indflydelse på den danske kunstverden, men han pointerer, at langt den største støtte gives efter ansøgninger fra museerne. Fondet går kun i sjældne tilfælde ud og køber værker af egen drift, siger Karsten Ohrt. Den kunst, som fondet støtter, er derfor et udtryk for, hvad museerne vil have og ikke for, hvad fondet vil have, siger han.

“Kritikken af, at vi har svigtet de unge, er ikke rigtig. Vi har bare ikke modtaget ansøgninger om 90’er generationen fra museerne i stor udstrækning. Men de danske kunstmuseer har jo trods alt købt værker af unge som Tal R, Kasper Bonnen, Martin Erik Andersen og Olafur Eliasson.” Den forklaring er Nicolai Wallner uenig i. Han siger, at museerne ikke vil søge om penge til ny kunst hos Ny Carlsbergfondet, som erfaringsmæssigt ikke støtter disse indkøb. “Det er i hvert fald det, museerne fortæller, når de står overfor et værk, som de gerne vil have, men ikke har råd til. Man kan selvfølgelig ikke bebrejde Ny Carlsbergfondet for museernes selvcensur, men Ny Carlsbergfondet gør intet for at signalere, at de gerne vil støtte indkøb af yngre kunstnere,” siger Nicolai Wallner. Han efterlyser en dialog mellem direktionen i Ny Carlsbergfondet og en bredere vifte af aktører på

kunstscenen. “Hvis jeg var direktionsformand, ville jeg se det som min fremmeste opgave at holde mig orienteret, åbne op og etablere dialog. Det er altid meget mere gunstigt end lukkethed og arrogance. Med en god dialog ville vi fremover undgå denne evindelige mudderkastning, som kun er til glæde for pressen,” siger Nicolai Wallner.

Gallerier er forkælede Balancen mellem staten og private sponsorer er helt central for kunstneren Bjørn Nørgaard. Det er den, eller måske nærmere manglen på den, hele diskussionen om de private støttekroner i bund og grund udspringer af, mener han. “Billedkunsten er et af de letteste områder budgetmæssigt, og derfor når man meget hurtigt en smertegrænse. Der er simpelthen ikke noget fedt at skære væk. Problemet opstår i det øjeblik, staten fylder for lidt. Så begynder nogle at pålægge fondene samfundsmæssige forpligtelser, som de reelt ikke har. Man kan ikke tage fællesskabets manglende indsats og gøre til de private fondes ansvar. At private investerer i kunst frem for i bygninger og værdipapirer er et grundlæggende gode. At det så er en fundats, der bestemmer, hvordan fondene skal bruge pengene, er rimeligt nok. Jeg synes afgjort, man som en del af den løbende kulturdebat skal kunne kriti-

sere fondenes beslutninger, hvis man har grund til det, men det skal ske ud fra fondets præmisser,” siger Bjørn Nørgaard. På den baggrund synes han, at galleriejernes kritik, der vedrører den “oversete” moderne kunst, er forfejlet. Han påpeger, at de nye fradragsregler for kunst til firmaer giver de unge gallerier helt nye muligheder for at opsoge private virksomheder og gøre dem opmærksomme på de ændrede regler.

“Kunstnere som ikke er i samme generation som bestyrelsesmedlemmerne i Ny Carlsbergfondet ignorerer systematisk.”

Nicolai Wallner, galleriejer

“Gallerierne opfører sig som forkælede børn. De bør selv gå ud og skabe deres marked blandt entreprenørfirmaerne, revisionsfirmaerne og pensionskasserne, der i øvrigt godt kunne påtage sig en vis kulturel forpligtelse. Jeg ved godt, at nogle siger, at fondene har samfundsmæssige forpligtelser som følge af skattefordelene. Men fordelene eksisterer kun så længe, det kommer den almene offentlighed til gode i form af flere offentlige tilgængelige kunstværker og et kulturliv, der får bedre arbejdsvilkår,” siger Bjørn Nørgaard.

Hans kritik af gallerierne får imidlertid Nicolai Wallner til at skyde med skarpt. “Jeg vil ikke finde mig i at blive kaldt forkælet af Bjørn Nørgaard, som for mig at se er en af Danmarks mest forkælede og privilegerede kunstnere. De unge gallerier er selv sagt ikke forkælede, da det netop er deres kunst, som bliver overset af Ny Carlsbergfondet. Det skuffer mig meget, at han ikke har lyst til at gøre mere plads til kommende generationer, og det er lidt tragikomisk, at han tilsyneladende er blevet alt det, han selv gjorde oprør mod engang,” siger Nicolai Wallner.

Resultatet af den politiske debat om den private støtte til kulturlivet blev som bekendt, at der nu skal foretages en undersøgelse af, hvor meget og hvordan private kroner påvirker kulturen. Fra flere politikere har det lydt som om, de forventede, at undersøgelsens resultat vil kunne bruges imod fondene og deres beslutninger. Men Bjørn Nørgaard mener, at undersøgelsen kan bruges anderledes konstruktivt. “Den er vigtig, fordi den kan afdække, hvor der er huller, som nye eller gamle aktører på det private marked kan gå ind og fylde ud. Det kan blive et godt arbejdsredskab for fonde og firmaer, der kan se, hvor de kan profilere sig, og dermed bliver det også til glæde for kunstnerne,” siger Bjørn Nørgaard. ■

vores vurdering går primært på kvaliteten. Den er vigtig, fordi vi i sagens natur ikke kan imødekomme alt,” siger Tommy Pedersen.

Kunstforeninger Der findes cirka 450 kunstforeninger på større private virksomheder i Danmark, der hvert år tegner sig for et betydeligt samlet kunstkøb. Som oftest køber foreningerne små værker op til 4-5000 kroner, hvoraf nogle udloddes til foreningernes medlemmer.

Forskere, løstansatte kulturarbejdere og dele af medierne har i over et år sat den franske regerings kulturpolitik under pres. Regeringen har forsøgt at skære i forskningsbudgettet og ændre på kulturarbejdernes meget favorable og dyre dagpengesystem. Det er ikke lykkedes – og regeringen står nu med et voksende underskud og et image som kulturfjendsk.

Af Michael Seidelin

FRANSK KULTURKAMP HANDLER OM PENGE

Når blodet flyder ved den årlige filmfestival i Cannes i Frankrig, sker det normalt på filmræddet. Men i år blev fiktionen virkelighed. Ved flere lejligheder stødte politi og demonstranter sammen i drabelige slagsmål, som førte til aflysninger af filmforevisninger og ophedede diskussioner for eller imod demonstranterne.

‘Les intermittents’, kulturens løst-ansatte arbejdere, var på gaden. Det har de været i over et år, og deres aktioner mod de nye regler for understøttelse har fået vidtrækkende konsekvenser. Den tidligere kulturminister, Jean-Jacques Aillagon, måtte sammen med en stribe andre ministre forlade regeringen i april efter venstre-fløjspartiernes knusende sejr ved regionalvalget, hvor de vandt flertallet i 21 ud af Frankrigs 22 regioner. Kulturministerens kamp med de løst ansatte kulturarbejdere blev et meget stort søm i hans politiske ligkiste, vurderede samtlige politiske kommentatorer. Få dage efter bekræftede præsident Jacques Chirac i et tv-interview, at regeringens håndtering af kulturarbejdernes økonomiske forhold havde været uheldig, og han meddelte, at en ny kulturminister ville udarbejde nye forslag. Ved samme lejlighed hev præsiden-

ten bebudede besparelser på forskningsbudgettet af bordet. De havde hele vinteren og foråret igennem fået forskerne på gaden i store demonstrationer, og deres aktioner kulminerede med, at over 2.000 laboratorie- og forskningsledere i bogstaveligste forstand smed kiterne i ringen ved i marts at opsigte deres stillinger i protest mod regeringens forskningspolitik. Blandt dem var nogle af Frankrigs største internationale forskere, og en meningsmåling fra opinionsinstituttet CSA viste, at 82 procent af befolkningen støttede dem. Andre målinger afslørede, at befolkningen opfattede regeringen som ‘kulturfjendsk’, men alarmklokkerne ringede alt for sent i præsidentpalæet og Hôtel Matignon, hvor premierminister Jean-Pierre Raffarin fra højrepartiet UMP har til huse.

Appel mod regeringen

Hammeren faldt på valgdagen, og regeringen tabte især stemmer blandt de unge og i valgkredse i byer med højtuddannede, vel-lønnede og kulturinteresserede vælgere.

“Højrefløjnen fremstod som en flok bondeknolde, der hverken har sans for kultur eller videnskab”, lød dommen fra chefredaktør Serge July fra dagbladet Libération. Han

pegede på, at kulturmagasinet Les Inrockuptibles havde formået at indsamle tusindvis af underskrifter til en appel med titlen, ‘Appel contre la guerre à l’intelligence’, (Appel mod krigen mod intelligensen) der var et stærkt angreb på regeringens og højrepartierne kulturpolitik. Den type underskriftindsamlinger var meget almindelige i det franske kulturliv og på den franske venstrefløj fra begyndelsen af 1950’erne og 40 år frem. Koryfæer som filosofen Jean-Paul Sartre, skuespillerne Yves Montand og Michel Piccoli og sangere som Léo Ferré og Barbara var faste gangere. Så faste, at de unge hoppede fra og protestskrivelserne - les pétitions - kom til at ligne støvede stiløvelser fra en fjern tid. Men nedskæringen af forskningsmidlerne og reformen af dagpengene til løst ansatte kulturarbejdere fik nye grupper af kunstnere på barrikaderne, og Les Inrockuptibles, der ellers ikke er specielt engageret, stillede spalteplass til rådighed. Bevægelsen var i gang - de franske kunstnere og intellektuelle havde igen noget at samles om.

Grønthøster mod forskning

Spørgsmålet er så, om regeringen faktisk optrådte så skurkagtigt, som freelancerne og forskerne påstår? Forskningsdiskussionen er relativt

klar. Regeringen ville spare penge, og en grønthøstermetode tvang bruttoindtægter og laboratorier landet over til at nedlægge stillinger og aktiviteter. Unge forskere har i forvejen taget turen over Atlanten i de senere år, og fransk videnskab risikerede nu at blive alvorligt svækket, hævdede forskernes talsmand, Alain Trautman fra foreningen ‘Sauvons la Recherche’, (Lad os redde forskningen). Regeringen så anderledes på det. Den franske stat bruger 0,93 procent af bruttonationalproduktet til forskning. Det er mere end USA med 0,83 og EU med 0,73. Problemet er bare, at en stor del af disse forskningsudgifter repræsenterer militær forskning, rumfart og luftfart, ligesom administrationsomkostningerne er højere end i de fleste EU-lande og USA. Det gælder især de store, statslige forskningsinstitutioner med CNRS i spidsen, der er en kolos på lerbædder. Forskningsminister Claudie Haignere, der især er kendt som en af Frankrigs kvindelige astronauter, så også gerne forskernes funktionærstatus ophævet og erstattet af kontraktansættelser. Det er flere forskere med på. Men det kræver, at lønniveauet kommer til at ligne forholdene i lande, hvor forskerne ikke kan regne med stillinger på livstid. En ung forsker i

Kulturkamp i Cannes. Løstansatte franske kulturarbejdere i demonstration ved dette års Cannesfestival. De demonstrerede mod regeringens plan om at skære i det særlige dagpengesystem, der sikrer enhver løstansat kulturarbejder penge mellem job. Her har de fået selskab af vinderen af guldpalmerne, filminstruktøren Michael Moore.

CNRS tjener omkring 16.000 kr. om måneden, mens lønniveauet er væsentligt højere i USA, påpegede chefen for det verdenskendte Pasteur-institut, Philippe Kourilsky, i nyhedsmagasinet Le Point. Konflikten er med andre ord ikke sort-hvid. Men regeringen havde ikke taget den nødvendige tid til forhandlinger med forskerne, og nedskæringerne var ren panik fremkaldt af de franske statsfinansiers mildt sagt mistrøstige tilstand. Efter regionalvalget trak præsident Jacques Chirac besparelsesplanerne tilbage og lovede forhandlinger med forskerne. Deres talsmand, Alain Trautman, var tilfreds, men bag den tilfredse facade er forskerne skeptiske. Det store spørgsmål er nemlig, om præsidenten og hans regering kan fastholde det nuværende forskningsniveau og samtidig gennemføre de første reformer.

Dyre dagpenge

For sagen er, at staten ikke har penge, og en omlægning af forskningen bliver kostbar, hvis regeringen ikke må gennemføre nedskæringer. Væksten er på under to procent, arbejdsløsheden på næsten ti, og underskuddet på finansloven og gældens størrelse overstiger de rammer, EU har sat for medlemslandenes økonomiske

politik. Frankrig skal i de næste år betale gælden tilbage samtidig med, at landet ikke har gennemført tilsvarende strukturelle reformer, som skiftende danske regeringer har sat i værk siden 1993. Det spørgsmål er også relevant for hele diskussionen om ‘les intermittents’, de løst ansatte kulturarbejdernes forhold. Den konflikt handler også om penge – mange penge, oven i købet. For et år siden gik det nemlig op for regeringen, at de løst ansatte kulturarbejdere hvert år koster gigantiske beløb i arbejdsløshedsunderstøttelse. I 2002 kostede dagpenge og andre ydelser til løstansatte 828 millioner euro og knap en milliard euro sidste år. Det kan systemet ganske enkelt ikke bære, og regeringens eksperter gik i gang med en større kulegravning. Og den afslørede artige forhold. Selv store stjerner kan melde sig til systemet, når de ikke har engagementer, og i den periode opnår de supplerende dagpenge. Det samme er tilfældet for de tusindvis af kunstnere med lejlighedsvis engagementer og de endnu flere, der forsøger at leve af deres kunst, blandt andet ved de mange teater- og gøglerfestivaler rundt omkring i Frankrig. Er alle disse mennesker kunstnere – og skal skatteyderne finansiere

deres kunstnerdrømme, lød det prosaiske spørgsmål, og enkelte fagforeninger med den socialistiske CFDT i spidsen indrømmede nødvendigheden af en reform. Men kunstnerne svarede omgående igen: de skaber kultur i hverdagen og bringer den tæt på borgerne, lød det fra blandt andre skuespilleren Gérard Depardieu. Freelancerne organisationer pegede på et andet problem: De store beløb bliver ikke udbetalt til disse grupper, men til de tusindvis af unge mennesker, der arbejder i den store franske tv- og filmindustri.

Svindler i tv-studierne

Især de mange private tv-studier, der ejes af tv-stjerner som Nagui, Thierry Ardisson og Artur er i søgelyset, men også det private TF1 og de statslige kanaler, France 2 og France 3, er på anklagebænken. Flere og flere af de ansatte er løsarbejdere, lige fra de såkaldte runnere til producere. De får løn for at løse en opgave og bliver derefter sendt hjem - og videre hen til de kontorer, hvor de supplerende dagpenge bliver udbetalt. Flertallet af de løstansatte arbejder i virkeligheden i stillinger, der burde være faste. Men ved at ansætte freelancere presser arbejdsgiverne lønniveauet, de sparer feriepenge og ikke mindst slipper de for en del af

de høje arbejdsgiverbidrag, der er med til at finansiere social- og sundhedssektoren i Frankrig. Der er tale om direkte misbrug af systemet, skrev La Cour des Comptes, den franske Revisionsret, i en rapport sidste år. Men rettens jurister måtte samtidig konstatere, at det er vanskeligt at bevise omfanget af svindelen. Den nye kulturminister, Donnedieu de Vabres, er nu ved at barsle med nye forslag til besparelser, men opgaven bliver ikke nem. Kulturarbejderne fastholder presset, og de truer med ligesom sidste år at afbryde de hundredvis af store og små festivaler, der er vigtige økonomiske og kulturelle aktiviteter for lokalsamfundene. På den anden side betyder den pressede økonomiske situation, at regeringen heller ikke kan slippe uden om en smertefuld reform af systemet. Men måske er slaget under alle omstændigheder tabt for regeringen. Det gjorde ondt, da Frankrigs kendteste skuespillere i februar omdannede den årlige uddeling af filmprisen César til en følelsesladet protestaktion mod regeringen. Den fremstår – med rette eller urette – som kulturfjendtlig, skrev dagbladet Le Monde for nylig, og det image bliver svært at slippe af med. Det vil kræve penge – og dem har regeringen ikke. ■

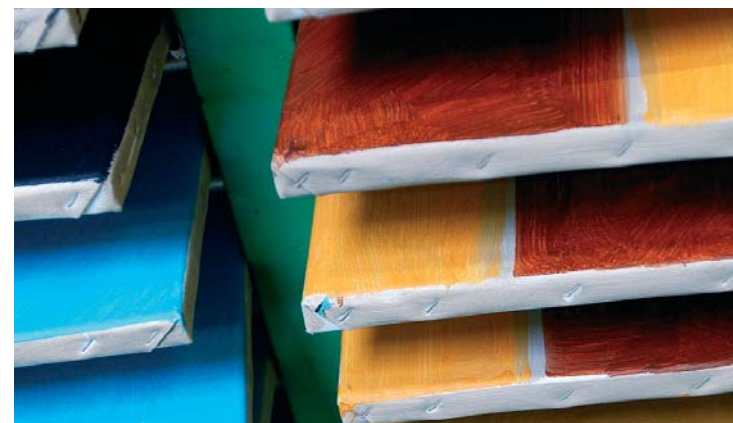

FOTO: RASMIUS BANER / POLFOTO

KUNST PÅ SAMLEBÅND

Af Mette Størum Krogh, Kulturministeriet

I et industri kvarter i Vejle ligger et kunstnerisk værksted side om side med Trip Trap, Morsø og DK Benzin. Umiddelbart adskiller bygningen sig ikke væsentligt fra de andre på vejen. Og der er da også langt til storbyens atelierer. Der er et præsentabelt indgangsparti, pæne kontorer, en frokoststue og et mødelokale. Og så er der malerier overalt. I de synlige arealer indrammet på væggene, i baglokalerne opstillet på må og få og i lagerhallen stablet i hundredevis. Abstrakte, figurative og hovedsageligt enkle malerier i den afdæmpede ende af farveskalaen. Malerifabrikken kører på sit fjerde år. Ideen blev til, da svoger og svigerinde Lars Andersen og Susanne Tolboe "gerne selv ville have ægte kunst på væggene uden at skulle inden om kreditforeningen," som Lars Andersen udtrykker det. "Vi var træt af at se på plakaterne derhjemme, og ledte efter en afløser." Lidt hurtig hovedregning - prisen på et lærred, akrylmaling, ramme, produktionsomkostninger - efterlod indtryk af, at det måtte kunne lade sig gøre at producere gedigen og ægte kunst til væggene i de danske hjem for betydeligt færre penge end de ofte skyhøje udsalgspriser på gallerierne. "Vi startede oppefra - ude i butikken

- og sagde 'Hvor meget må et maleri af en sådan størrelse koste?'," fortæller Lars Andersen. Standardstørrelsen på et maleri er en gang halvanden meter som sælges for 3.400 kr. i forretningen. Mindre malerier sælges helt ned til 500 kr. Lars og Susanne kendte en kunstner, der ikke var lang tid om at male sine billeder og ellers gik og "danderede den". Han var med på ideen og blev dermed ansat som Malerifabrikkens første huskunstner.

Kunstnere fra otte til fire

I dag er 17 kunstnere tilknyttet Malerifabrikken. Heraf møder et fåtal op på selve fabrikken fra 8-16 for at udføre deres daglige arbejde, fordi de kan lide miljøet og kan få respons på deres malerier fra de andre kunstnere. Andre arbejder hjemmefra. Nogle er tilknyttet som freelancere, der træder til, når en ordre dikterer det. Kunstnerne markedsføres enkeltvis, og hvis et firma har besluttet sig for at købe 200 malerier af en bestemt kunstner ud fra nogle billeder, de har set, ja, så er det i gang med penslen. Kunstnerne signerer deres værker med opdigtede navne som Ellen Mai, Chili, Forsberg og Gade når de trækker i arbejdstøjet for Malerifabrikken, men arbejder også under eget navn på gallerier udenfor.

Størstedelen af kunstnerne er garvede med årelang erfaring og teknikken i orden. Mange er uddannet på Kunstakademiet, kunsthåndværkerskoler og deslige. Enkelte kunstnere er autodidakte, men så er de også 40 plus og rutinerede. Ejerne viger ikke tilbage for at indrømme, at Malerifabrikken først og fremmest er et kommercielt foretagende. Når ordrerne strømmer ind, er der ikke tid til at kunstnerne skal bruge op til ti forsøg på et billede. "De skal kunne deres håndværk," siger Lars Andersen.

Variationer over samme tema

Nogle af kunstnerne får fast løn plus provision - andre udelukkende provision, alt afhængig af graden af tilknytning til fabrikken. Det er afgørende, at kunstneren kan udvikle en hel serie af malerier ud fra samme grundmotiv. Motivet fastlægges i samarbejde med Lars Andersen og Susanne Tolboe. Det er dem, der skal afsætte malerierne efterfølgende, og selv om de ikke selv kan male, ved de efterhånden, hvad der sælger. Inspirationen hentes blandt andet i tidens trends, boligmoden og designmagasiner. Hvor mange billeder, der laves over det samme motiv, er en forretningshemmelighed. Det samme gælder for antallet af maleri-

Fjernt fra museernes bonede gulve, sparsomt indrettede gallerier og københavnske kunstnerkollektiver ligger en fabrik, der **masseproducerer malerier til familien Danmark**. God kunst behøver nemlig ikke at koste en bondegård, hævder ejerne.

er, der hvert år forlader fabrikken. "Men der er tale om et femcifret antal," betror Lars Andersen. Malerifabrikken sælger sine billeder til større danske møbelkæder herhjemme som Idémøbler og Ilva, samt Art Shop, der er en kæde af galleributikker i en række større jyske byer. Men også møbelkæder i udlandet er kommet til. Og nye afsætningskanaler som hoteller og private virksomheder, der ønsker skræddersyet udsmykning af kontorer og mødelokaler. Virksomheden er i rivende udvikling. I sin korte levetid har den flyttet lokaler hele fire gange for at gøre plads til den stigende produktion. "Vi må hele tiden være beredt på at ansætte 2-3 nye kunstnere for at imødekomme efterspørgslen og sikre et flow i produktionen," siger Lars Andersen.

Tiden er abstrakt

Han viser rundt på lageret, hvor reoler med akrylmaling, store og endnu kridhvide lærreder og et uendeligt antal rammemeter er opmagasineret og venter på at blive taget i brug. Hele processen fra idéudvikling til selve tilblivelsen af maleriet, rammebeskæring, indramning og forsegling, foregår på fabrikken. Da vi træder ind i kunstnerens værk-

sted, begynder det at ligne noget. Denne formiddag vandrer blot to kunstnere rundt mellem staffeliler, lærreder og malerbøtter. Alligevel får man en fornemmelse af, at det er her, kunsten bliver til. 95 procent af de malerier, der udgår fra fabrikken er abstrakte, og det afspejler sig i de malerier, der er ved at tage form i lokalet. "Tiden er meget abstrakt," siger Lars Andersen. "Vi forsøgte os på et tidspunkt med en kunstner, der var enormt god til det figurative, og tænkte, at her havde vi virkelig gjort et scoop, men der er ikke et marked for det, så han måtte holde sig til det abstrakte." Også farverne følger moden. Tidligere blev billederne primært holdt i lyse nuancer som sand, creme og douce, men de stærke farver er på vej frem. "Virksomheder og hoteller er pr. definition mere dristige. Der skal være knald på," siger Lars Andersen.

En ung kvinde, der står bag signaturen Oline, er i gang med at lægge en sidste hånd på et maleri iført en malerpletlet kedeldragt. Oline er uddannet tekstildesigner på Kunsthåndværkerskolen og arbejder freelance på Malerifabrikken. Hun arbejder på bestilling og møder kun ind, når der kommer en ordre på malerier fra hendes hånd. Og det gør der ofte. "Arbejdet her

minder meget om dengang, jeg som studerende lavede tekstilttryk," siger hun, og tilføjer, at hun er glad for arbejdet på fabrikken. Udover en fast indkomst giver det træning i at bryde de blokeringer, der indimellem opstår i arbejdet med kunst. "Men jeg får ikke så meget tid til at arbejde på min egen kunst," siger hun.

At pleje en kunstnersjæl

Velkendte fordomme om kunstnere er, at de arbejder på skæve tidspunkter af døgnet og ikke kan være kreative på kommando. Direkte adspurgt om kunstnerne ikke nu og da er besværlige at arbejde sammen med, trækker Lars Andersen på smilebåndet. "Det er klart, at det kører lidt op og ned. Vi har da også måttet indføre mere fleksible arbejdstider end andre arbejdspladser. Jeg spørger for eksempel: 'Kommer du i morgen formiddag?', i stedet for at sige: 'Du skal komme kl. 9'. De vil gerne være frie fugle. Alle de fine papirer fra diverse lederkurser, jeg har deltaget i, har jeg måttet krølle sammen," siger han. "Men vi kender efterhånden kunstnerens grænser og begrænsninger. Og så er de meget inspirerende at arbejde sammen med. Vi har en fin og konstruktiv dialog." Men kunstnerne gennemgår også synlige udviklingsprocesser, som

spores i deres malerier. De bliver konstant afprøvet, målt og vejret. Og det gør Malerifabrikken til en god kunstskele, mener Lars Andersen. "Kun én enkelt kunstner har forladt os på fire år. De andre er blevet hængende, og det betragter vi som et godt tegn."

Men er det kunst?

Den hurtige levering er alfa og omega på Malerifabrikken. Hvor etablerede kunstnere ofte bruger 25 procent af tiden på selve grundmotivet og de sidste 75 procent på at finpudse og lefle for detaljen, skærer man de sidste 75 procent fra på Malerifabrikken. Der er ganske enkelt ikke tid. "Det er der, vi snyder," indrømmer Lars Andersen. Men malerierne kan ikke kun måles på pris. "Vi vil levere god kunst. Man skal kunne gå på opdagelse i billedet," siger han. Det nytter ikke noget, hvis man efter et par dage ikke kan hente mere ud af dem. Det er vigtigt, at ethvert maleri har nerve. "Ikke to malerier er ens. Det er ægte kunsthåndværk. Et produkt fra Malerifabrikken skal være 'value for your money'," siger Lars Andersen. "Man skal føle, at man har gjort et godt køb. Og vi postulerer, at det er god kunst." ■

ANMELDELSE

KULTURENS TOTALE OPLØSNING

Af Kristian Ditlev Jensen, forfatter

Med sine nye “sigtelinjer” vil kulturministeren opløse hele kulturen. Måske opstår der på den måde nye, spændende hybrider? Måske opstår der bastarder og gadekryds?

Sigtelinjer er ikke et udtryk fra militæret. Termen kommer fra byggeriets verden, hvor man bruger sigtelinjer til at sikre, at husene ikke bliver vind og skæve. Brian Mikkelsen vil gerne have os til at forstå, at han er konstruktiv. Han vil bygge noget op. Kulturen er hans byggeprojekt.

I alt har kulturminister Brian Mikkelsen slået seks fede streger med den blå tømmerblyant. Han vil gøre en indsats for partnerskabet mellem kultur og marked, for kvaliteten, for talentudviklingen, for kulturpolitikken i hele Danmark, for at få opløst monopolerne og for at øge det internationale perspektiv.

Generelt er tendensen, at kulturen skal opløses. Det lyder umiddelbart lidt halvfærligt, og intuitivt bliver man bekymret. Men opløsning skal ikke forstås som nedbrydning.

“Regeringen vil forny kulturpolitikken ved at fjerne muren rundt om markedet og skabe rammerne for en dynamisk alliance mellem marked og stat, borger og samfund, kunstner og publikum,” som han skriver i sit forord.

Tænk lidt over ministerens analyse af kulturen. Er marked, borger og kunstner virkelig på samme side? Er stat, samfund og publikum det samme?

Inde i det lille blad koncentrerer tankerne sig om kunst, om kultur i hele landet, om kulturarv, om medier og film, om idræt og foreningsliv og om kultur og erhverv. Så sigtelinjerne svarer altså ikke helt til det, de tilsigter at sigte efter.

I første afsnit om kvalitet og talentudvikling hæfter man sig – som udøvende kunstner – især ved afsnittet “At kunne leve af kunsten”. Her skriver Brian Mikkelsen, at det er regeringens hensigt, at kunstnerne skal kunne leve af deres kunst. Det sker gennem et væld af tiltag. Dog er det mest oplagte – og det mest liberaltistiske – ikke med: Gør indtægter fra kunstnerisk virksomhed skattefrie. Se, det ville batte.

Eller udvid den gode idé med fradrag. Jeg har længe haft lyst til at have et stort maleri af et skib i uvejr hængende over mit skrivebord. Men sådan et koster let 10.000 kroner. Måske ville jeg købe et maleri, hvis jeg – som privatperson – kunne trække indkøbet fra i skat? Måske ville jeg købe flere digtsamlinger, hvis de var fradragsberettigede?

Kulturens opløsning – som et sted betyder, at storbyens insti-

tutioner skal ud og turnere ude på landet og omvendt – rummer en fare: At kunstens fokus forsvinder. Det er som at sige til en forfatter: Kunne du ikke skrive en roman om Irak-krigen? Det kunne han sikkert godt. Men det er ikke sådan, man laver kunst. Det er sådan man laver noget andet, f.eks. propaganda. På samme måde er et “kongeligt” teater i Løgstor jo lige netop ikke spor kongeligt, men derimod provinsielt.

“Måske kan han lave næste udgave af sine sigtelinjer i samarbejde med Schulstad? Og hvis det forslag føles latterligt, så overvej, hvordan en billedhugger har det, når han skal arbejde sammen med Microsoft eller Carlsberg om sin kunst.”

Under afsnittet om medier og film er samme modsigelse tydelig: Vi skal have flere radiostationer for at give større “alsidighed”. Men sandheden er, at flere stationer giver fladere og mere ensartede programmer. De mest mærkelige, langhårede, absurde, hyper-smalle radioudsendelser – dem fandt man på P1 i 1970’erne eller i den geniale Børneradio, som lige er blevet lukket. De er ikke på SKY, der sender det samme som Voice, der sender det samme som P3,

der sender det samme som Radio Viborg. Til gengæld har kulturministeren computerspil på programmet. Fedt. For danske spil, som f.eks. det nye “Hitman Contracts”, er kunst på linje med danske spillefilm.

Under afsnittet om idræt og foreningsliv giver Brian Mikkelsen tilsagn om at øge fokus på overgreb mod børn i foreningslivet. Det er prisværdigt. Til gengæld er det mærkværdigt, og egentlig også uværdigt, at han er omtrent den eneste politiker, som står frem med det budskab. Er han for resten ikke også mest en sportsminister. Mange kulturfolk føler det sådan. Men de tørre tal viser, at mens sporten fik 3,2 milliarder sidste år, så fik kulturlivet 13,2. Regn selv brøken ud.

Det sidste afsnit handler om sammensmeltningen mellem kultur og erhverv. Vi skal have flere events i Danmark, skriver kulturministeren.

Nu synes jeg lige, han skal spise brød til. For eksempel sigtebrød. Måske kan han lave næste udgave af sine sigtelinjer i samarbejde med Schulstad? Og hvis det forslag føles latterligt, så overvej, hvordan en billedhugger har det, når han skal arbejde sammen med Microsoft eller Carlsberg om sin kunst. Måske er kunsten helt enkelt ikke til salg – i den forstand. ■

I maj udgav kulturminister Brian Mikkelsen debatoplægget “Kulturpolitikens sigtelinjer”. Kulturkontakten har bedt forfatteren **Kristian Ditlev Jensen** og Zulu-redaktøren **Palle Strøm** om at anmelde oplægget, der kan læses på ministeriets hjemmeside, www.kum.dk.

KULTURENS TRO PÅ SIG SELV

Af Palle Strøm, redaktør TV2 Zulu

Jeg har oplevet et paradigmeskift. Første gang jeg hørte ordet, troede jeg, det var betegnelsen for, når fugle skifter fjerdragt eller sådan noget. Jeg forestillede mig, at en paradigme var en farvestrålende pelikan-stor fugl, der boede i Sydamerika. Det viste sig ikke at holde stik. Efter flere år på universitetet forstod jeg, at et paradigmeskift betyder, at man udskifter et helt sæt værdier med et andet.

Jeg havnede selv midt i et paradigmeskift i 1993 i den hæderkronede B&U-afdeling i Danmarks Radio. Jeg var netop blevet ansat på ungdomsprogrammet ‘Transit’. Ungdoms-tv var på det tidspunkt meget sort. Det handlede primært om unge, der havde det dårligt. Enten tog de stoffer, besatte huse eller også havde de bare opgivet livet og ville til Berlin og digte. Velstand og succes var det onde selv.

Vi var en ny generation af unge, der skulle lave tv. En dag på et redaktionsmøde foreslog én af os, at vi ændrede kurs. Hvad med, at vi siger nej tak til mismod og livstræthed. Vi foreslog at lave en kampagne om unge, der klarede sig godt, med sloganet ‘unge kan, tør og vil’. I stedet for at vise hvor galt det kan gå, var tanken, at vise at det kunne lade sig gøre. Man kunne gøre noget med sit liv og var ikke på forhånd dømt til at

sidde og skyde sig i lysken på et offentligt toilet.

Det lyder jo rimelig harmløst, men det var på mange måder et landslide. En decideret provokation, mente nogen. Flere anklagede os for at dyrke eliten og at tilbede kapitalen. En af de gamle B&U’ere, som jeg i øvrigt holder meget af, holdt efterkritik og sagde de bevingede ord; “Man har talt meget om tivoliseringen inden for dansk ungdoms-tv. Med Transit er I gået direkte på Bakken!”.

“En forestilling om, at en person, der stikker hovedet op over mængden, ikke er en forbandet skruibrækker, men en inspirator, der trækker fællesskabet op. En helt anderledes idé om, at penge og lysten til at ville andre mennesker det godt, sagtens kan gå hånd i hånd.”

Med tiden ændrede det meste ungdoms-tv sig til at være lyst. Ikke på grund af os, men fordi en ny generation, kom med helt andre værdier og en tro på tilværelsen. En forestilling om, at en person, der stikker hovedet op over mængden, ikke er en forbandet skruibrækker, men en inspirator, der trækker fællesskabet op. En helt anderledes idé om, at penge og lysten til at ville andre

mennesker det godt, sagtens kan gå hånd i hånd.

Hvad i alverden har det så med Kulturministeriets ‘Sigtelinier’ at gøre? Det er i mine øjne den samme slags fugl, der skifter fjer.

Tanken om at styrke eliten, mener jeg, er sund. Jo højere loftet er, jo mere motiverende er det for andre. Jo større stjerner Danmark kan producere inden for kunst, kultur og idræt, jo mere inspirerende er det, uanset om vi er udøvere eller brugere. Enere som Lars von Trier og Anja Andersen er kraftcentre, der har trukket hele kulturer op. Lars von Trier har, i mine øjne, givet næring til en hel generation af filmmagere. Anja Andersen har opbygget verdens stærkeste håndboldliga for kvinder i Danmark.

Tanken om at kunst og kultur skal ud og møde markedet, synes jeg, er stimulerende. Kunst- og kultur i små lukkede miljøer kan godt have en tendens til at svæve for langt over befolkningen. Markedet er med til at sikre en vis darwinisme i kulturen. Engang var penge det onde selv og man prælede med, at man hørte det og det band før det blev kommercielt. De tider er forbi. Det forfriskende ved Aqua, Safri Duo, Kasper Holten og førnævnte von Trier er deres emnente forståelse af markedet og markedsføring, foruden deres kulturelle kvaliteter. Tager vi von

Trier, er det netop hans kombination af at være en stor kunstner, en gudsbespottet pædagog og en stor mediestrategisk tænk, der gør ham til et kraftcenter.

Det vigtige er nu, at alle der skal udmønte kultur i virkelighed, går ind i det med åbent sind og tro på det. Jeg må indrømme, jeg bliver træt af at høre kultur- og kunstfolk, der konstant brokker sig og vil have flere penge. Jeg synes ikke, man har hørt andet i al den tid, jeg kan huske. Som almindelig mand tænker man på de udødelige ord sociologen Henrik Dahl havde på sin t-shirt, sidste gang jeg mødte ham; ‘Luk Røven!’.

Jeg synes, der bliver sigtet godt. Nu er det op til os andre at ramme. ■

Designere har svært ved at få fast job i danske virksomheder. Det skal en ny praktikordning ændre.

NY PRAKTIKORDNING

Af Charlotte Juhl

Det har længe været almindelig kendt, at det står sløjt til med beskæftigelsen blandt nyuddannede designere. Trods virksomhedernes engagerede tale om dansk design, tøver de alligevel med at ansætte designere. Den udvikling vil Kulturministeriet gerne vende, og derfor har ministeriet etableret en ny praktikordning for design- og arkitektskolerne. Ordningen skal fremme dialogen mellem de studerende og dansk erhvervsliv, så de finder ud af, at de kan bruge hinanden til noget konstruktivt, der i bedste fald øger beskæftigelsen.

“Mange tror måske, at design handler om overflade og ved ikke, at design også kan være

innovation på organisationsplan og fordre dynamik og nytænkning”, pointerer rektor på Designskolen i Kolding, Birte Sandorff. “Det er jo ikke, fordi praktikordningerne ikke har eksisteret før, men det har været op til den studerende selv at tage initiativet”.

Tværfagligt samarbejde

Den nye praktikordning er et samarbejde mellem Danmarks Designskole, Kunstakademiets Arkitektskole, Arkitektskolen i Aarhus, Designskolen i Kolding samt Dansk Designcenter, hvoraf sidstnævnte skal systematisere kontakten til erhvervslivet og skabe et tværfagligt evalueringsgrundlag til gavn for både skoler og virksomheder. Dansk

Designcenter bliver ansvarlig for en hjemmeside med database over relevante virksomheder, formelle aftalegrundlag og andre brugbare oplysninger og fungerer i den forstand som brobygger mellem virksomheder og studerende. “Det er vigtigt at fange de studerende tidligt i processen”, påpeger direktør for Dansk Designcenter, Ulla Hovgaard Ramlau, “for tal viser, at 90 pct. af de færdiguddannede designere ender med at blive iværksættere frem for at være ansat i en større virksomhed”.

Evaluering og videndeling

Den nye praktikordning er, i modsætning til den gamle, meritgivende. Det er en stor fordel, fordi det gør praktik anerkendt

som faglig kompetence. Det er meningen, at de studerende ikke kun høster erhvervserfaring fra opholdet, men også bruger deres viden til at stille større krav til lærernes kompetencer og undervisningen på skolerne generelt. Virksomhederne lærer til gengæld en masse om kreative processer og anderledes måder at gribe tingene an på. Den gensidige inspiration og synergi-effekt af praktikopholdet skal skabe synlige resultater og forbedre beskæftigelsen på sigt.

Ordningen træder i kraft 1. januar 2004. Ambitionen er at få godt 50 pct. af de studerende ud i seks måneders praktik i løbet af deres studieforløb. ■

Portrætserie: Dette er det andet portræt af kulturinstitutioner rundt omkring i landet. Serien skrives på skift af danske forfattere.

HØJDESPRING UDEN TILLØB

Af Christian Dorph, forfatter

Engagementet lyser ud af kronragede Palle Granhøj, mens han viser rundt i sit ‘GRAN – teater for dans’ nær Musikhuset i Århus. Knap to et halvt år har den første gæstespilscene for moderne dans uden for København eksisteret, og det er gået stærkt. Granhøj har selv kaldt det for en “rekord i højdespring uden tilløb” - og det er i hvert fald lidt af et afsæt, Granhøj og GRAN har foretaget. På de første to år har der været 318 offentlige arrangementer og over 30.000 gæster, og den gamle fløj af Brobjergsskolen, hvor man rykkede ind i efteråret 2001, er forvandlet til uigenkendelig. Hvor man tidligere skulle ned i skumle kælderlokaler og stå i kø i baggårde i stanken af urin for at se en danseforestilling, træder man på GRAN ind i en smuk og lys foyer. Der er indgået mindre sponsorer. Thorsen Møbler har leveret Fritz Hansen-stole, tøjbutikken Sophie de fortrykte T-shirts, bardisken har stået på Café Sommersko etc. Det handler om, at der skal være kvalitet hele vejen igennem, forklarer Palle Granhøj, lige fra man henter billetterne og får en kop espresso, som er den bedste fra Emmerys.

Ny værkstedsscene

GRANs aktiviteter favner bredt, fra internationale gæstespil over forestillinger med danske dansekompanier til det månedlige salsabal, som er arrangeret i samarbejde med de lokale salsforeninger. Af andre danserelaterede arrangementer kan nævnes dansefilmfestivaler samt foredrags- og debataftener om moderne dans, kaldet GRAN Debat. Til efteråret kommer Eugenio Barba og fejrer Odin Teatrets 40 års jubilæum og Nyt Dansk Danseteater slår også vejen forbi. Desuden har GRAN sammen med Danseværket i Århus modtaget en særskilt treårig bevilling fra Kulturministeriets dansepulje til etablering af en

Opgør med det smalle

Det erklærede mål for GRAN har været at udbrede kendskabet til moderne dans og skabe et større

publikum for dansen samt styrke vækstlaget og højne niveauet. Dans opfattes stadig af mange som en smal og sær kunst, der ligesom moderne lyrik og ny tonekunst har sit eget udsøgte publikum. I danse miljøet har der modsvarende været en tendens til navlebeskuelse og til at have ondt af sig selv. Men den selvforståelse kommer man ingen vegne med, fastslår Palle Granhøj. For dansen er levende og udvikler sig først i mødet med et publikum, og en forestilling skal spilles mange gange, for koreografen og danserne kan få nye ideer og hente inspiration til at komme videre.

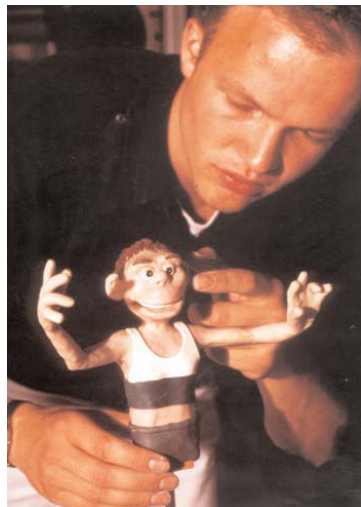
værkstedsscene for ikke-etablerede koreografer. Hensigten er at styrke og udvikle vækstlaget inden for moderne dans og give de unge koreografer nogle rammer, i første omgang den lille scene, ‘lille g’, hvor de kan eksperimentere og skabe uformelle forestillinger for et mindre publikum. Siden kan det blive til rigtige danseforestillinger på den store scene, ‘Store G’.

Lenons kone-Ono

Der er meget at holde styr på for Palle Granhøj og hans medarbejdere. Alligevel insisterer han på kun at planlægge to-tre måneder frem i tiden, ligesom han gjorde i ‘gamle dage’. Det skal være sådan, at hvis der pludselig kommer et spændende tilbud om et gæstespil eller lignende, skal man kunne slå til og rydde plakaten. F.eks. nu, hvor Yoko Ono er i Århus for at åbne sin udstilling “Women’s Room” på Kvindemuseet. Hun optræder på GRAN et par dage senere i en såkaldt Q&A-session, som er kombineret interview og performance. Den lille vævre og karismatiske Ono indtager scenen og laver lidt slap stick med en stol. Derefter syngeskriger hun simultant med sig selv over anlægget og danser til. En kejtet, langhåret akademiker har fået den utaknemmelige opgave at skulle interviewe Yoko Ono, mens

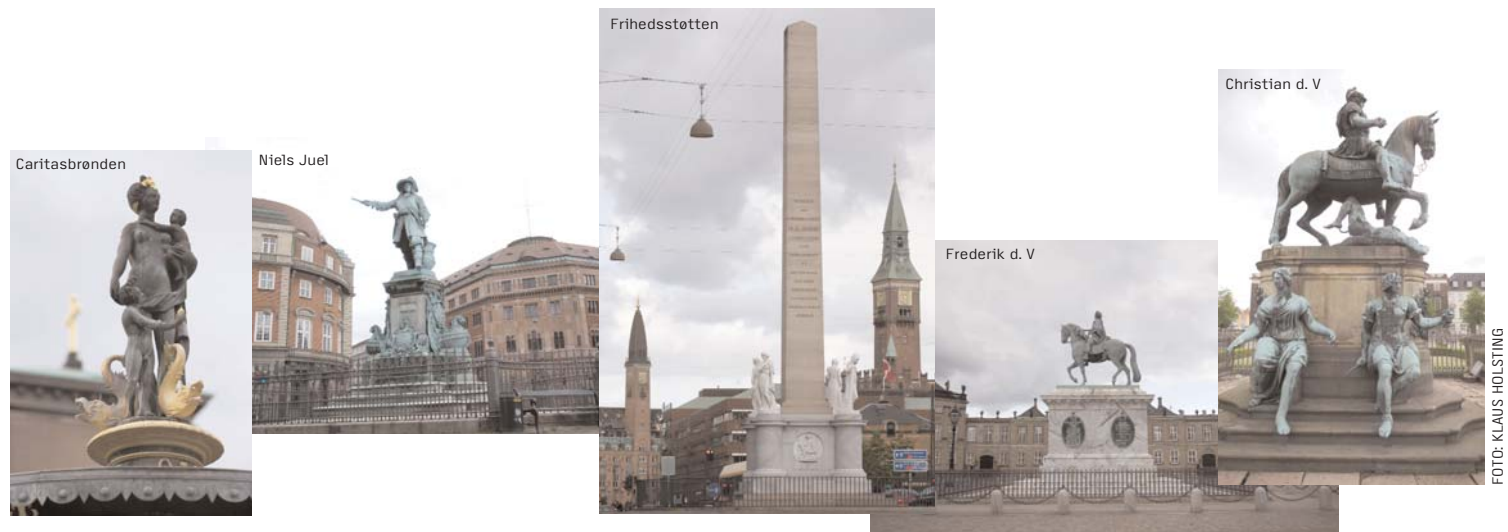
hun agerer hhv. fransk klovn, zenmester og rastløs teenagetos. Der bliver rykket rundt med stolene og byttet pladser, hun overhører spørgsmål og svarer, som det passer hende. Manden bliver selvfølgelig hylet ud af den. Det samme kan man sige om de to herrer, der senere sidder på gulvet og måler farvet garn op med en tomlestok, mens vi andre bliver viklelet ind i det samme farvede garn af de søde billetpiger. Gamle, velafprøvede fluxus-tricks, der virker som de skal, som punkteringer og distractioner. Men det lykkes ikke for Ono at punktere andægtigheden. Den efterfølgende spørgerunde går meget op i inderlige anmodninger og tilkendegivelser. Én anmoder Ono om et knus, en anden vil vise hende en privat tegning, en tredjes niårige datter har en gave til hende, en fjerde vil have Ono til at bede for hans kræftsye kone. Men uanset takrummende momenter, fik vi oplevet hende, og det var også det vigtigste. Avantgardekunstneren, fluxus-pioneren, Love & Peace ikonet og John Lenons kone-Ono, og den 71-årige sprang rundt på scenen som en kåd vårhare og svarede kvikt på alle spørgsmålene. Det var nok ikke en typisk forestilling på GRAN, men det var fornuftigt at se Ono forsøge at lave højdespring uden tilløb på denne Kristi Himmelfartsdag. ■

28 PRAKTIK ÅBNEDE DØREN TIL DR

Grafiker Rasmus Lange var i 1993 i praktik på DR under sit studieforløb på Danmarks Designskole. Rasmus var interesseret i computer-animation og webdesign og øjnede chancen for at udvide sin faglige horisont. Animation og web var stadig nyt på Designskolen, og der manglede kvalificeret undervisning. “I starten var det kedeligt og elementært arbejde, men efterhånden fik jeg lov til at boltre mig frit”. Praktikopholdet på DR blev til studiejob og senere fastansættelse.

“I modsætning til skolen, hvor du har god tid til opgaverne, og det er tilladt at være “skæv” i din kreative udfoldelse, er der i erhvervslivet både deadlines og økonomi at tage hensyn til. Du er nødt til at gå på kompromis, og det er både en fordel og en ulempe”, fortæller Rasmus, der efter tre år på DR arbejdede fire år for Nordisk Film med efterbearbejdning og grafik til reklame- og spillefilm som speciale. I dag er Rasmus Lange selvstændig på tredje år, og den faglige røde tråd er nem at spore tilbage til praktikopholdet på DR.

I år blev Theobald Steins Niels Juel-statue på Holmens Kanal fredet som blot det femte enkeltstående monument i København.

SLAGET OM NIELS JUEL (2003-04)

En af Københavns mere trafikerede færdselsårer er Holmens Kanal, som strækker sig nogle hundrede meter fra Christiansborg i den ene ende til Kongens Nytorv i den anden. Lige der, hvor gaden slår en bugt midt mellem Nationalbanken, den tidligere ØK-bygning og Danske Banks hovedsæde, har der siden 1881 stået et pompøst og rigt dekoreret monument over søhelten Niels Juel (1629-97), udført i bronce og marmor af en af den tids mest benyttede billedhuggere, Johan Carl Hendrik Theobald Stein (1829-1901).

Admiralen er placeret på en sokkel i en temmelig selvbevidst positur, iført sin epokes overdådige søheltemundering, med en løftet kommandostav i hånden og blikket rettet mod Christiansborg. Man skal forestille sig ham stående ombord på det gode flagskib Quintus Christianus, parat til at indlede slaget i Køge Bugt under den skånske krig i 1677. Den symboladede ornamentik under ham er omkranset af gitre og lygtestandere i støbejern. Den får ikke for lidt.

Men Niels Juel er omringet; til alle sider er der vejbaner, forvirende trafikale skiltning, fuldt optrukne linjer, cykelstier, fartstriber og benzinos. I årenes løb har omgivelserne ændret sig markant.

Af samme grund har Niels Juel-statuen i de forløbne måneder intetanende været genstand for en intens debat mellem en falanks af institutioner og foreninger med bygningsfaglig ekspertise og

Københavns Kommune. Kommunen har siden 2002 påsat sig en omlægning af trafikken på Holmens Kanal. I den forbindelse var den bronzerede admiral og hans lille indhegning en hæmsko, og kommunen ønskede ham hen i en "rekreativ" sammenhæng i Havnegade.

Det syntes bl.a. Akademiraadet, Kulturmiljørådet for København og Frederiksberg, Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse og Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur var en dårlig idé. De anbefalede en fredning af statuen på stedet. Samtidig kom en gruppe borgere for så vidt kommunen til undsætning, idet de i debatindlæg i aviserne gentagne gange plæderede for, at statuens kunstneriske kvaliteter ikke kom til sin fulde ret med den nuværende placering. I maj 2003 var Kulturarvsstyrelsen, det organ under Kulturministeriet som tager sig af fredningssager, imod en fredning. Men da Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse fremdrog et brev dateret 1. marts 1877, af hvilket det tydeligt fremgik, at Theobald Stein havde skabt monumentet til netop knækket på Holmens Kanal, skiftede Kulturarvsstyrelsen holdning: Som repræsentant for det sene 1800-tals nationalromantiske og glorificerende iscenesættelse af Danmarkshistoriens fremtrædende personligheder var Niels Juel alligevel en fredning værdig. Den beslutning stadfæstede kulturministeren endeligt i april.

Interessant nok er Theobald Steins skulptur kun det femte enkeltstående monument i København, som har fået prædikaten 'selvstændigt fredet', dvs. fredet så det ikke må flyttes.

De fire andre selvstændigt fredede monumenter, blev alle fredet i 1918 med indførelsen af den første bygningsfredningslov. Det var regeringen, som fremsatte loven som reaktion på, at grundejere omkring århundredskiftet havde nedrevet eller ombygget en del betydningsfulde bygninger efter forgodtbefindende.

Den mest berømte af de fire andre monumenter er rytterstatuen i bronze af Frederik V, som blev placeret midt på Amalienborg Slotsplads i 1768. Det tog den franske kunstner Jacques Saly godt og vel 20 år at fuldføre statuen, og den er i dag en af Europas mest berømte. Et andet fredet monument er springvandet Caritasbrønden på Gammeltorv, som Statius Otto, en af tidens dygtigste billedskærere, forestod i årene 1607-9. Det var Christian IV, der skænkede Caritasbrønden til pladsen i 1608.

Endelig er der N. Abildgaards monumentale Frihedsstøtte (1792-97) på Vesterbrogade og Abraham-César Lamoureux's noget specielle statue af Christian V til hest på Kongens Nytorv fra 1688. Sammenlignet med Sals rytterstatue på Amalienborg virker hesten som et temmelig tungt øg; uden samme fjerlette elegance. ■

Af Oliver Stilling

ANDRE STATUER

De fem statuer, der er nævnt i artiklen, er de eneste monumenter, der er blevet fredet "selvstændigt" - det vil sige, at det alene er monumentet, der er fredet, og at det ikke må flyttes. Men der er mange andre fredede statuer i Københavns Kommune. De er alle fredede som en del af helheden eller af omgivelserne. Det er f.eks. skulpturerne på Blågårds Plads (sammen med den forsænkede plads, trapper, brystværn, talerstol og pissoir (fredet 1998)); statuerne foran Børsen, der også omfatter hele børsbygningen og rampen (fredet 1918); monumentet for søhelten Olfert Fischer ved Reformert Kirke i Gothersgade. I sidstnævnte eksempel omfatter fredningen kirkebygningen, kirkegården med indhegninger, gravminder, brolægningen og træerne (fredet 1939). Man kan også nævne skulpturerne ved Dronning Louises Bro, Nørrebrogade og Frederiksborggade. Fredningen omfatter: broen med ramper og omgivelser (1885-1887, af Vilhelm Dahlerup og Charles Ambt), herunder skulpturerne "To siddende unge mennesker" (1940, af Johannes Hansen) og "Nilen" og "Tiberen" (afstøbninger efter romerske originaler), fredet i 1997.

Kulturpolitisk kommentar af Osama Bin Blendstrup:

BLÅ BOG

Jens Blendstrup, født 1968. I Århus. Forfatter, dramatiker, og ulejlighedsdigter (digte til lejligheden skrevet under stress og angst) -dilettant-skuespiller i diverse obskure kortfilm, samt gud bedre det Cand. mag i historie og litteratur. Kan opleves på The Lab Vesterbrogade 107b den 1. torsdag hver måned. Under ledelse af tidsskriftet og bevægelsen Øverste kirurgiske (hvor Blendstrup er propagandaminister). Seneste bog: Kvinden adskilt i Hoveddele, Brøndum 2003.

Hvis jeg var kulturminister...

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg genindføre Matador over hele Danmark. Matador er kommet for at blive!

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg være ærlig og male Østerbro rød og resten grøn og gul og hvid som i spillet, og ingen med skæg måtte passere start og indkassere 4000 kroner.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg erkende tingene, som de var, og udgive den eneste værdige bog, der findes. Sportens bog, om ben-spænd, taklinger og poetiske målmandsdrop.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg kun køre i sæbekassebil.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg oprette en livstidsstilling til mig selv, så jeg slip for de idiotiske jobrotationer til fiskeriministeriet, som jeg har mareridt om.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg sørge for at få fremstillet en stol designet af 113-årige Hans Wegener, som jeg ikke kunne komme fri af, og jeg ville gå rundt i særligt syede jakkesæt, der kunne rumme den stol.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg asfaltere Danmark med H.C. Andersen-tankstationer, hvor folk kunne tanke sandheden, som er eventyr fra 1800-tallet. Der skulle også være et slogan, blyfri lille pige med svovlstikkerne: Køj langt på gammel kunst.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg vrappe de satans smalle digtere ind i paller med påskriften "Tun i olie" og sende dem til Irak, hvor de ville blive spist.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg degradere Dansk PEN til dansk Kuglepen. Og vi taler her Bic Kuglepen.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg indkalde til utallige møder af 5 minutters varighed, som alle afsluttedes med et bolsje og et hurtigt håndtryk og en lovning på en sparegris i gult til hylden derhjemme. Nogle ville de få ved en anden lejlighed.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg ynde at stå på en bådebro og

udstråle kultur i waders, og fangede jeg en fisk, ville jeg udbryde: Nej, der har vi en bestsellerfjæsing, eller er det en Karen Blixen-kampagnesild, og har vi det ikke læselystent herligt her!

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg skifte alle gadenavnene ud med fornavne, så vi kunne få nogle nye friske navne som Janvej og Brianvænget og Dorte Jeg Går Kollo Gade.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg opfordre alle til at lave film, for filmen er vejen til frelse, og priser er vejen til penge, og penge er vejen til prestige, og prestige er lig med mening.

Og jeg ville satse ensidigt på Zentropa; dér ryger man cigar, og røg er betydningsfuldt.

Hvis jeg var kulturminister, ville det heller ikke stoppe der. For når man er kulturminister, må det ikke stoppe der, det må det ganske enkelt ikke, det er ligesom et løbebånd, man løber på med en saks.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg hele tiden være på udkik efter steder, hvor der kunne opstilles nye sorte betonkasser, man kunne kalde operahuse, som skulle indvies med et potpourri af Svanesøen.

Hvis jeg var kulturminister, skulle min datter være statsminister. Hun har den rette alder til at tage impulsive, liberale beslutninger, og som scepter skulle hun bære en rabarber.

Hvis jeg var kulturminister, skulle kunsten afgjort være en vare, og der skulle være strekkoder på al poesi, så man kunne se, hvad sætningerne betyder.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg sørge for at få mig en blå næse for at udstråle modenhed og pondus.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg straks ændre titlen til kultusminister, det ville skræmme folk fra at tro, jeg var farlig.

Hvis jeg var kulturminister, ville jeg også bære et kronhjortekostume og græsse i mit ministerium og altid være i kulturel brunst.

FOTO: THORKILD ANDI / SCANPIX

MUSEUM ELLER MAUSOLEUM?

BLÅ BOG

Christopher Arzrouni, f. 1967,
Klummeskribent på Weekendavisen.
cand.scient.pol. fra Aarhus Universitet
1991, ansat i Dansk Industri.

Hvad stiller man op, hvis man har ti æbler og godt kunne tænke sig et par appelsiner? Svaret er vel enkelt nok. Man sælger nogle af æblerne og køber de appelsiner, man har lyst til, hvis lejligheden byder sig.

Sådan er den økonomiske logik. Men den lader sig ikke bruge på danske museer. De må ikke sælge ud af deres kunstværker og genstande. Så hellere lade værkerne ligge og smuldre dybest nede i magasinerne. Begrundelsen er umiddelbart sympatisk nok: Det er farligt at lade modeluner afgøre, hvilke malerier eller kunstgenstande der skal sælges. Hvad nu hvis man kom til at sælge et hovedværk og fortrød det bagefter?

Et eksempel kunne være Joakim Skovgaards kæmpe-maleri "Kristus i de dødes rige". Det lå længe på magasin og blev betragtet som rædselsfuldt. I dag er det kommet til ære og værdighed. Heldigvis blev det ikke solgt. Og dog. Hvilken skade ville det egentlig have gjort? Hvis maleriet var blevet solgt, var det måske kommet op at hænge langt tidligere. Og hvis det blot var blevet sat til salg, havde vi måske endda oplevet en folkestorm. Nå o.k., så i det mindste et par faglige protester, som havde gjort omverdenen opmærksom på den hengemte perle.

Et andet eksempel kunne være Danmarks eneste Rembrandt. Skulle den daglige ledelse af Nivaagaard – sammen med bestyrelsesformanden – virkelig have lov til at sælge billedet? Hvilken syg tanke. Så havde Danmark mistet klenodiet for altid. Men hvorfor ikke?

Hvorfor ikke benytte sig af modeluner til egen fordel. Hvis interessen for en ret ligegyldig Rembrandt er så stor, kunne den vel indbringe groteske pengesummer. Og disse midler kunne jo bruges til at købe langt mere kunst, der var mindst lige så god – men overset. Hvad skulle der være galt i det? Hvem siger, at det giver nogen mening, at Nivaagaard har en Rembrandt, der forestiller en kedelig gammel tante?

I det hele taget burde museerne vel have mulighed for at sammensætte deres samlinger, som de vil. Hvad nu hvis Vejen Kunstmuseum gerne ville have endnu flere skulpturer af Niels Hansen Jacobsen for at gøre samlingen komplet? For at specialisere sig yderligere? Så kunne de vel sælge et enkelt af museets malerier af Hammershøi. Blot et tænkt eksempel. Museerne har ikke mange penge til nyindkøb. Derfor er "realisering" af gamle værker deres eneste mulighed, hvis de vil skaffe sig et råderum.

Men i virkeligheden er problemstillingen sandsynligvis langt enklere: Danske museer bugner af kunst. Siden det meste henslæber eksistensen i magasinerne, er der vel intet kontroversielt ved at sælge noget af det mest uinteressante – set fra museets perspektiv. Noget har været fejlkøb, andet har været gaver, som man senere har fortrudt, at man sagde ja til. Hvad skulle der være galt i at sælge en smule af det gamle bras? Det ville ikke engang indebære et uoverstigeligt tab, hvis moden en dag skiftede.

Langt inde i gemmerne på Aarhus Kunstmuseum fandt

“I NOGLE SITUATIONER ER FORPLIGTELSEN TIL AT BEVARE KULTURARVEN BLOT BLEVET TIL “FORTIDENS DØDE HÅND”. SOM EN GØGEUNGE LÆGGER FORPLIGTELSEN BESLAG PÅ MUSEERNES RESSOURCER – OG BINDER DEM TIL AT BEVARE OG VEDLIGEHOLDE FORHOLDSVIS LIGEGYLDIGE TING, DER MÅSKE KUNNE SPREDE STØRRE GLÆDE ANDRE STEDER.”

man for nogle år siden 49 malerier, som margarinekongen Otto Mønsted engang forærede museet. Ifølge Politiken var det fransk og dansk salonkunst med brølende kronhjørt og alpelandskaber. Ingen havde rørt dem i 50 år. Det kostede museet omkring 40.000 kr. at restaurere og konservere de hårdest belastede billeder i samlingen. Uden at det egentlig gav mening. Måske vil fordelene ved at sælge de gamle malerier ikke være indtægterne, men hvad man kan spare på længere sigt. Man ville slippe for forpligtelsen og udgiften ved at opmagasinere og konservere bevidstløst.

I nogle situationer er forpligtelsen til at bevare kulturarven blot blevet til "fortidens døde hånd". Som en gøgeunge lægger forpligtelsen beslag på museernes ressourcer – og binder dem til at bevare og vedligeholde forholdsvis ligegyldige ting, der måske kunne sprede større glæde andre steder. Fortidens døde hånd hindrer samtidig museerne i at bruge ressourcerne på at købe noget nyt eller præsentere sig på en ny og spændende måde over for omverdenen.

Fra min tidlige barndom husker jeg, hvordan jeg blev slæbt med skolen på Nationalmuseet for at kikke på endeløse rækker af flinteøkser. Hvor var det kedeligt. Sådan er Nationalmuseet ikke længere. Heldigvis. Men jeg er

sikker på, at mange mennesker stadig føler sig forpligtet til at indlevere alt, hvad plovjernet eller metaldetektoren har hevet op af den danske muld til Nationalmuseet. Og Nationalmuseet er vel stadig forpligtet til at bevare det. Hvor bliver alle disse småting af, nu hvor uskyldige skolebørn bliver præsenteret for multimedier, film og Danmarkshistoriens hovedfund? Hvor mange ligegyldige flinteøkser og hårnåle er der plads til i Nationalmuseets magasiner?

Argumentet om, at man ikke skal sælge museumsgenstande, fordi man risikerer at være underlagt modeluner, har intuitivt en vis værdi. Men når modeluner kan gøre sig gældende ved et salg, så må man gå ud fra, at modeluner er et lige så stort problem, når man køber eller på anden vis anskaffer museumsgenstandene. Derfor duer argumentet om modeluner slet ikke. Man må til enhver tid vurdere genstandene med den viden og smag, man nu engang har, og dertil lægge en sikkerhedsmargin eller et forsigtighedsprincip. Og en del af det sikkerhedsprincip kunne bestå i, at museerne har en større frihed til hver især at vælge en egen profil. Så kan det aldrig gå helt galt i den forstand, at alle på én gang beslutter sig for at sælge ud af de danske guldaldermalere.

Problemet er, at kunstnere og arkæologer

tager sig selv så højtideligt. Ud fra deres betragtning er hvert eneste kunstværk eller fund unikt – og derfor interessant eller bevaringsværdigt i sig selv. Men hvad er der egentlig galt ved at anlægge en økonomisk betragtning i forhold til kunst og kultur? Hvis man mener, at det er tilladt at vurdere en genstands værdi, når man anskaffer den, må man vel også mene, at det er tilladt at gøre det løbende.

Spørgsmålet er, om vi bør anlægge et nyt syn på museers rolle. Måske er det ikke museernes opgave at tage sig af alt, hvad der tilfældigvis er sluppet inden for dørene i tidernes morgen. Måske skal det være tilladt at prioritere – ikke bare ved indgangen – men også efter at tingene er havnet på magasinerne. Måske kan den mindre interessante kunst og de mindre centrale fund sprede glæde andre steder i verden – eller sågar hos privatpersoner. Måske var det bedre at bruge flere penge på nyindkøb af (nutids)kunst i stedet for at skulle bekoste opmagasinering og konservering af gammel kunst, som ikke har museumsværdi. Måske skulle vi acceptere, at kunst eller fund ikke automatisk behøver være bevaringsværdige i den forstand, at det enkelte museum absolut skal tage sig af dem for evigt. Museer skal ikke være mausoleer. ■

DET DANSKE FILMSTUDIE UDBYDES TIL SALG

Kulturministeriet har besluttet at sætte Det Danske Filmstudie i Kgs. Lyngby nord for København til salg.

Formålet med salget er at afprøve muligheden for at videreføre virksomheden på et nyt forretningsmæssigt grundlag og dermed bevare et filmproduktionsmiljø i Lyngby.

Forhandlingsfasen ventes gennemført først på efteråret, hvorefter det endelige salg skal godkendes af Folketingets Finansudvalg.

ASA-studierne blev i 1972 købt af staten, der stillede bygninger og grund til rådighed for den selvejende institution Det Danske Filmstudie.

NY BESTYRELSE FOR TEAM DANMARK

Kulturminister Brian Mikkelsen offentliggjorde 29. april den nye bestyrelse for Team Danmark.

Carl Holst, amtsborgmester i Sønderjyllands Amt, blev udpeget som formand for bestyrelsen.

De øvrige medlemmer er Mette Jakobsen, elitesvømmer; Steen Pedersen, landstræner i badminton; Eva Wulff Helge, lektor på Institut for Idræt på Københavns Universitet; Birgitte Nielsen, partner i Nielsen & Axelsen Rådgivningsfirma; Ole M. Daugbjerg, koncernkommunikationsdirektør i Danfos A/S; Kurt Trangbæk, rektor for Roskilde

Amtsgymnasium og tidligere elitegymnast samt Gert Nielsen, næstformand i DIF.

TEKSTNING AF DIREKTE TV FOR DØVE

Kulturministeriet, Videnskabsministeriet, DR og TV 2 har tilsammen afsat 6 mio. kr. til udvikling af et dansk softwareprogram, der kan omforme tale til skreven tekst. Et såkaldt tale-til-tekst program vil have stor betydning for menneskers interaktion med it. Det vil bl.a. blive muligt at udvikle et system til samtidig tekstning af direkte tv-udsendelser. Dermed vil døve og hørehæmmede for første gang kunne følge aktualitetsprogrammer på sendetidspunktet, i stedet for at være afhængige af tekstede genudsendelser.

Projektet iværksættes som et EU-udbud, der styres af en projektgruppe nedsat af parterne bag aftalen. Forventningen er, at det samlede projekt kan udføres inden for en tidsramme på 18 måneder.

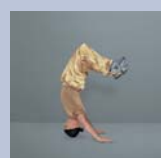

AFTALE OM BIBLIOTEKS- LÅN AF MUSIKFILER

Brancheforeningen Phonofile og bibliotekerne har indgået en aftale, der åbner op for lån af musikfiler fra biblioteket via hjemmecomputeren. Dermed er endnu en brik i Kulturministeriets handlingsplan "Liv i Musikken" på plads. Baggrunden for aftalen er, at Statsbiblioteket i Århus gennem en årrække har arbejdet med at digitalisere al dansk musik, der

skal gøre det teknisk muligt at distribuere musikken på internettet. Centralbibliotekerne i København, Frederiksberg, Odense, Århus, Herning og Gentofte tester udlånssystemet i perioden frem til 1. september. Herefter bliver det tilgængeligt for alle interesserede kommuner. 35.000 musiknumre vil være til disposition ved testperiodens start, men antallet forventes at blive fordoblet i løbet af året og derefter have en stabil vækst.

Aftalen er foreløbig indgået for en periode på to år og støttes med i alt 4 mio. kr. fra Kulturministeriet.

BESTYRELSEN FOR IDRÆTTENS ANALYSEIN- STITUT UDPEGET

På Danmarks Idræts-Forbunds årsmøde 1. maj offentliggjorde kulturminister Brian Mikkelsen sammensætningen af bestyrelsen for instituttet. Formand bliver Inge Nesgaard, tidligere formand for Lokale- og Anlægsfonden.

De øvrige medlemmer er Morten Mølholm, informationschef i Danmarks Idræts-Forbund; Jens Sejer Andersen, freelance journalist og initiativtager til Play the Game; borgmester Jens Jørgen Nygaard; Gertrud Pfister, professor ved Institut for Idræt på Københavns Universitet; Klaus Nielsen, professor i politik og økonomi ved Roskilde Universitet og Lis Puggaard, lektor ved Syddansk Universitet.

Idrættens analyseinstitut er dannet for at skabe indsigt i idrætsområdet herhjemme og i udlandet, analysere konsekvenser og perspektiver ved idrætspolitiske initiativer samt initiere offentlig debat om centrale idrætspolitiske spørgsmål. Institutet får en årlig grundbevilling på 3,4 mio. kr. fra Kulturministeriet.

Hvad arbejder Kulturministeriet med lige nu? Kulturkontakten giver en kort status.

LÆSELYST PÅ TVÆRS AF MINISTERIERNE

For fremtiden vil Kulturministeriet, Socialministeriet og Undervisningsministeriet samarbejde om den såkaldte Læselyst-kampagne, der skal etablere det gode møde mellem bogen og barnet.

Læselystkampagnen blev indledt af kulturminister Brian Mikkelsen i marts 2003 med det formål at inspirere børn til at læse og gå på opdagelse i bogernes forunderlige verden. Med Socialministeriets og Undervisningsministeriets deltagelse vil kampagnen blive udbygget til gavn for endnu flere børn.

Brian Mikkelsen har desuden øget bevilningen til kampagnen, der blev lanceret med 5 mio. kr., med yderligere 3,5 mio. kr., så læselysten kan fortsætte ind i 2005.

NYE INITIATIVER OM OPHAVSRET

Danmarks Blindebibliotek skal have bedre muligheder for at betjene blinde med lyd-bøger, således at de også distribueres digitalt, samtidig med at forfatterne sikres vederlag for lydbøger, der indgår i Blindebibliotekets multimedieprodukter. Det er et af en række nye initiativer, som Kulturminister Brian Mikkelsen har foreslået som led i Arbejdsprogram for ophavsretten - en kulmination på en høringsproces, der blev iværksat i maj sidste år. Et andet initiativ skal forbedre kunstmuseernes mulighed for at gengive kunstvær-

ker, samtidig med, at det præciseres, at kunstnerne har eneret på kataloger på internettet.

Arbejdsprogrammet indeholder 27 konkrete initiativer, hvoraf størstedelen plænlægges gennemført inden for de næste par år.

NY FORMAND FOR FORFATTERSKOLEN

Kulturminister Brian Mikkelsen har udpeget professor Anne-Marie Mai som ny formand for Forfatterskolens bestyrelse. Anne-Marie Mai er lic.phil, professor ved danskstudiet på Syddansk Universitet i Kolding og tidligere formand for Statens Litteraturråd. Den øvrige bestyrelse består af professor Per Aage Brandt, forfatter Kirsten Thorup, forfatter Vagn Steen, lektor Tanja Ørum, rektor Sverre Rødahl, direktør Johannes Riis og forfatter Pablo Henrik Llambias.

Forfatterskolen kom på Brian Mikkelsens initiativ på finansloven ved årsskiftet 2004, hvorefter den modtager et permanent årligt driftstilskud på 2,6 mio. kr.

KULTURMINISTER BRIAN MIKKELSEN STØTTER FONDEN MOD PÆDOFILI

Fonden Mod Pædofili er et privat initiativ med Kristian Ditlev Jensen, der er forfatter til selvbiografien 'Det bliver sagt', i spidsen. Fonden har til formål at udfylde tomrummet mellem mennesker berørt af pædofili og det offentlige system i Danmark.

Kulturminister Brian Mikkelsen har givet tilsagn om driftsstøtte på 500.000 kr. til fonden, der udløses, når de samlede stiftelsesomkostninger på 250.000 kr. er

indhentet.

Kulturministeren ønsker med denne kontante håndsrækning som den første at markere sin støtte til Fonden Mod Pædofili. Ministeren har i hele sin embedsperiode gjort en ihærdig indsats for at dæmme op for pædofili i sports- og foreningsverden, og denne støtte er endnu et skridt i den retning.

Fonden Mod Pædofilis øvrige stiftere er Pia Jette Hansen, direktør i Holbæk Teater, som har dramatiseret 'Det bliver sagt' og Vernon Jones, der til daglig er programmedarbejder i Red Barnet.

NY UDDELING FRA PROVINSPULJEN

Kulturminister Brian Mikkelsen uddelte i maj penge fra den såkaldte provinspulje:

- 4,8 mio. kr. gik til 10 kulturprojekter i Århus Amt.
- 1 mio. kr. gik til to projekter i Vejle Amt, som begge styrker samspillet mellem erhvervsliv og kultur til gavn for regionens borgere.
- 1,2 mio. kr. gik til to bornholmske projekter.

Flere oplysninger om de støttede projekter kan fås på Kulturministeriets hjemmeside www.kum.dk, se under 'teamer og debat'/'kulturministeriets provinspulje'.

Provinspuljen blev etableret i 2002 for en 4-årig periode med henblik på at styrke og synliggøre kulturlivet uden for hovedstaden yderligere. I de tre første år har der været afsat i alt 60 mio. kr. til formålet.

SPØRGSMÅL TIL KULTURMINISTEREN

Kulturminister Brian Mikkelsen svarer jævnligt på spørgsmål fra Folketinget og fra borgere, der stiller spørgsmål via hjemmesiden.

Læs flere svar på www.kum.dk og i ministeriets elektroniske nyhedsbreve.

BESPARELSERNE VED NEDLÆGGELSE AF RÅD OG NÆVN

Spørgsmål: "Kan ministeren oplyse, hvorledes besparelser på råd, nævn, centre, puljer m.v. er blevet anvendt til direkte at styrke kulturelle og kunstneriske aktiviteter?"
Svar: "Ved omlægning af kunststøttesystemet i 2003 blev en række råd og nævn nedlagt. Det drejer sig om Billedkunstrådet,

Center for Dansk Billedkunst, Dansk Litteraturcenter, Internationalt Kulturråd, Litteraturrådet, Musikinformationscenter, Musikkunstrådet, Teaterrådet og Dansk Novellefilm. Samtidig oprettedes Kunstrådet og underliggende fagudvalg i juni 2003. Kunstrådet sekretariatsbetjenes af Kunststy-

relsen. Kunststyrelsen oplyser, at der efter omlægningen af kunststøttesystemet ventes at blive overført ca. 18 mio. kr. i perioden 2004-2006 fra driftsbevillinger til tilskudsbevillinger, hvilket således direkte kommer kunst- og kulturlivet til gode."

Spørgsmål fra Naser Khader (RV)

AMERIKANISERING AF DANSK KULTUR

Spørgsmål: "Mener du, at der har fundet en amerikanisering af Danmark sted – og er det i givet fald et problem?"

Svar: "Ja, jeg mener, at der siden Anden Verdenskrig har været tale om en 'amerikanisering' af ikke bare Danmark, men store dele af verden. Husk på, at det var amerikanerne og englænderne, der med russernes hjælp vandt krigen mod Aksemagterne, dvs. Tyskland, Japan og Italien, og det var derfor i høj grad de amerikanske værdier,

der vandt indpas. Jeg mener grundlæggende ikke, at det var et problem. USA repræsenterer for mig mange gode værdier og ting, og Danmark har snarere vundet end tabt ved den amerikanske påvirkning (...) Sagen er, at amerikanisering aldrig overtager en hel kultur. Kulturer gør, hvis de ellers er stærke nok, modstand – eller for at sige det mere positivt: Kulturer oversætter påvirkningen udefra til en lokal dialekt, sådan at amerikaniseringen bliver 'for-

dansket' eller 'forfransket' osv. Kulturer låner og tager fra hinanden i ét væk. Globalisering, som I selv peger på, går hånd i hånd med, hvad man kan kalde for en lokalisering. Jeg tror således ikke, at man kan sige, at færre føler sig som danskere i dag end for bare tyve år siden. Også fremover vil man kunne opfatte sig som både borgere i verden og borgere i et hjemland."

Spørgsmål fra borger

MINISTERENS HOLDNING TIL LENIN

Spørgsmål: "I dagbladet Politiken den 27. april bliver du citeret for at kalde Lenin en af verdenshistoriens største bødlere. Hvad er dit belæg for denne påstand?"

Svar: "Jeg vil henvise til, at der inden for bare de seneste par år er udkommet bøger på dansk som f.eks. 'Kommunismens sorte bog'

(2002) redigeret af Stéphane Courtois og professor Bent Jensens 'Gulag og glemsel' (2002), der begge dokumenterer, at det var Lenin, der skabte det system af død og undertrykkelse, som Stalin overtog. De to nævnte bøger bygger på seneste forskning og nyeste statistik og viser, at kommu-

nismen i antal dødsopofre var værre end selv nazismen. Jeg vil også henvise til Tøger Seidenfadens udmærkede kommentar "Den hvide plet" i dagbladet Politiken den 9. maj 2004, som handler om, hvor lidt Lenin og Gulag stadig fylder i den kollektive hukommelse."

Spørgsmål fra borger

KVOTER I DEN FRANSKE KULTURPOLITIK

Spørgsmål: "Vil ministeren redagere for, hvorledes den franske kulturpolitik er tilrettelagt, når der gælder kvotering af fransk kultur i henholdsvis national radio og nationalt tv?"

Svar: "I fransk tv skal mindst 40 pct. af de programmer, der ikke består af spillefilm, nyheder, sportsbegivenheder, visse underholdningsudsendelser, konkurren-

cer, reklame, tekst-tv og teleshopping, være franske værker. Andelen af europæiske værker skal være i alt 60 pct. Desuden skal mindst 40 pct. af spillefilmene være franske og mindst 60 pct. europæiske. Derudover skal mindst 2,5 pct. af forrige års nettoomsætning anvendes som støtte til udvikling af fransk film. I alt 3,2 pct. af forrige års nettoom-

sætning skal anvendes til at støtte europæisk film.

I fransk radio skal mindst 40 pct. af den musik, der spilles, være skrevet eller fortolket af franske forfattere, komponister og sangere, eller sunget på fransk."

Spørgsmål fra Mette Frederiksen (S)

“VIDSTE DU...”

Vi fortæller her om nogle af kulturinstitutionernes nye initiativer.

Læs om flere på hjemmesiden, www.kum.dk, hvor vi under overskriften "Vidste du..." løbende fortæller om, hvad der sker på kulturinstitutionerne.

Af Mette Storum Krogh, Kulturministeriet

BARNDOMMENS KULTURHISTORIE PÅ KVINDEMUSEET

Kvindemuseet i Århus har af Århus Byråd fået lov til at udvide, så der bl.a. kan blive plads til at indrette et nyt afsnit om barndommens kulturhistorie. Egmont Fonden har indvilliget i at støtte Barndommens Museum med 2,5 mio. kr., såfremt museet også er i stand til at skaffe midler fra anden side.

Barndommens Museum giver nutidens børn mulighed for at se deres egen forhistorie fortalt. Udstillingerne og de tilhørende aktivitetstilbud til børn vil afspejle forskellene i drenge og pigers kulturarv, så børnene får redskaber til at lære at forstå og respektere forskelle på tværs af køn og kulturer.

Barndommens Museum skal bl.a. fungere som ressource for skolerne, hvor børnene vil kunne tage den nyeste teknologi i brug og søge informationer i et nyindrettet museotek.

HUSENSEMBLE PÅ DET KONGELIGE BIBLIOTEK

Et nyt samarbejde mellem elektronikvirksomheden Siemens, DR Klassisk, Det Kongelige Bibliotek og ti af landets bedste klassiske

solister, har resulteret i et nyt elite-ensemble, der skal være fast tilknyttet Det Kongelige Bibliotek. Husensemblet er blevet oprettet på baggrund af et tre-årigt sponserat fra Siemens og består af fem blæsere og fem strygere fra Radiosymfoniorkestret og Det Kgl. Kapel. Under ledelse af solooboist Max Artved skal DiamantEnsemblet give seks årlige koncerter i Den Sorte Diamants Dronningesal på Det Kongelige Bibliotek, der også vil blive sendt på DR Klassisk P2.

KONGELIGT BRYLLUP PÅ MUSEUM

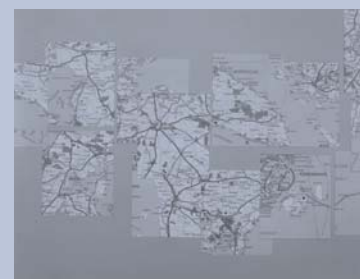
Kulturarsstyrelsen har bevilget ca. 95.000 kr. af den såkaldte has-tesum til et etnologisk projekt, der skal sikre, at kronprinsparrets bryllup bliver registreret i alle ender og kanter, så det kan komme på museum snarest muligt. Projektet, der blev iværksat inden parret sagde ja til hinanden i Københavns Domkirke, er tilrettelagt i et samarbejde mellem Nationalmuseet, Københavns Universitet, Københavns Bymuseum, Holbæk Museum, Vejle Museum, Museet i Qaqortoq og Narsaq samt Dansk Historisk Fællesråds www.historie-online.dk. Sammen dokumenterede de det kongelige bryllup 14. maj, så eftertiden kan se, hvordan danskere fra Thule til Tasmanien fejrede dagen. Museerne interviewede danskere

over hele landet, sørgede for fotooptagelser, indsamlede merchandise fra forretninger og optog alle tv-programmer. Tanken er, at de indsamlede data skal anvendes til egentlige udstillinger om bryllupsdagen.

FREDERIKSHAVN - ÅRETS MUSIKKOMMUNE 2004

På Musikskolernes Dag i Tivoli i København 16. maj blev Frederikshavn Kommune udnævnt til Årets Musikskolekommune 2004. Prisen uddeles af DAMUSA (Dansk Musikskolesammenslutning) og KODA, der anfører byggeriet af Frederikshavns nye Musikskole og Kulturhus - Det Musiske Hus - som den umiddelbare begrundelse for at prisen i år gives til Frederikshavn Kommune.

NY ADGANG TIL HISTORISK KORT

Det ældste, videnskabelige og landsdækkende Danmarkskort bliver nu tilgængelig for alle. Videnskabernes selskab tilvejebragte opmålingen af kortet i 1805, men først nu kan de i alt 22 kort, der tilsammen danner Dan-

mark og det sydlige Slesvig, hentes på internettet. Bag initiativet står HisKIS (Historisk-Kartografisk Informations-System), der blev oprettet i 2001 som et uformelt forum for forskere, der arbejder med historiske kort. Siden har det udviklet sig til et aktivt forskerforum med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd og Kulturarsstyrelsen. Et af gruppens mål er at få samlet historiske kort og gøre dem tilgængelige for offentligheden. Se mere på www.hiskis.dk.

DANSK JØDISK MUSEUM ÅBNET

Den 8. juni åbnede Dansk Jødisk Museum i Slotsholmens gamle Galejhus fra 1600-tallet, der i 1906, blev en del af det nyopførte Kongelige Bibliotek. Det er arkitekten Daniel Libeskind, der har formgivet og indrettet museet, som udgør en fortælling i sig selv. Museet er et landsdækkende videnscenter om en minoritets kultur, kunst og historie, med egen samling, skiftende udstillinger, arrangementer, skoletjeneste, hjemmeside og publikationer. Det beskæftiger sig med alle facetter af jødisk liv i Danmark fra 1600-tallet til i dag.

Kulturkontakten udgives af Kulturministeriet